ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

(10194) | 1963 оной июниин 7, пятница | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Центральна Комитедтэ

айн областиин Аркалыкска үйлэдбэриин управлениин Сарыузенскэ совхозой хүдэлмэришэд болон ргэжэлтэдэй коллективэй үүсхэл тухай

областиин Аркалыкска үйлэдбэриин управле- нскэ шэнэ газар элдүүрилдэг совхозой хүдэлмэ- н мэргэжэлтэдэй коллектив мүнөө жэлдэ ехэн- ргэн абасатай техникэ хэрэглэн хуряаха, тэрэ- дэлмэришэн бүхэнэй бүтээсые горитойгоор дээ- ханизаторнуудай кадрнуудые хэрэглэлгые үсөө- алгын гаргашые бага болгохо гэжэ шиидхээ. алгые үргэн абасатай техникээр үнгэргэхэ, хү- э болон мүнгэ зөөри гаргашалгые али болохоор й Сарыузенскэ совхозой хүдэлмэришэд болон й үүсхэлые КПСС-эй ЦК һайшаагаа. областиин Аркалыкска үйлэдбэриин управле- енскэ совхозой хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй коллективэй хандалгые совхозууд болон колхозуудай механизаторнуудай, мэргэжэлтэдэй суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсүүлхыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомууд болон обкомуудые, үйлэдбэриин управленинүүдые, управленинүүдэй парткомуудые, совхоз, колхозуудай партийна организацинуудые КПСС-эй ЦК уялгалаа. Ургаса гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр хуряахын, хүдэлмэриин хүсэ болон мүнгэ зөөри гаргашалгые али болохоор хорооxын тулада бүтээсэ ехэтэй, үргэн абасатай машинануудые хэрэглэлсэн, бии байһан хүдэлмэриин хүсэ болон техникые эгээн лэ үрэ ехэтэйгээр ургаса хуряалгын үедэ хэрэглэхэ хэмжээнүүдые абахые дурадхагдаһан байна.

Ургасаяа үргэн абасатай ехникээр хуряажа абая!

бүхы таряашадта Кустанайн областиин Аркалыкска үйлэдбэриин управлениин Сарыузенскэ совхозой хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй коллективэй

ХАНДАЛГА

нүүд! Манай обла- заарай таряашад мү- ххи жэлээ шэнэ газар на. Аркалыкска үй- вленииин манай Са- хозой полинуудай хи хабарай кампа- гаар үнгэргэбэ. Ма- гайска шэнэ газар м. Энэ газар ашаг- оммунистнуудай үүс- о эхилээ һэн. Энэ етскэ Союзай Ком- ентральна Комитет, Сергеевич Хрущев аһан байгаа. азар нютаг баян дэл- совхозой ажалшад сагай уларилай таа- 27 мянган гектар гектар бүриин 14,1 таряа хуряажа абаа. үриһөө 66 пүүд ороо- э худалдажа 2 мил- н пүүд орооһо таряа аагаабди. Түсэбэйн- р 984 мянган пүүд эргэтэй байгаабди. енскэ орооһо таряан дүүрилдэг хизаарай сэнтэйнь байгаа орооһоной өөрын 2 мүнгэтэ болоо. Теэд 1 түхэриг 58 мүн- эй һэн. Имагтал гү- ндаһанайнгаа ашаар н 155 мянган түхэ- оруулаа. дые гаргаха, ороо- элбэгээр ургуулан г болохо тухай» Президиумдэ Н. С. эн бэшэг ажалдаа үйлаха хэрэгтэ ма- ллективые зориг жуу- ар таряалангай гай- ритан бии. Эдэнэр, рнууд, 1962 оные түгэсхөөд, энэ оной онуудые бэелүүлжэ хабар Сарыузенсүүд- боложо үгөө. Бидэ- орооһото ургамалнуу- ымайе 48,9 мянган ехэ болгообди. Тэрэ й гол ургамал бо- 12,5 мянган гектар- эшэлэн 3,5 мянган үдаа, 980 гектарта тарта кукуруза та- үнгэрэгшэ жэлэй- ехээр таригдаа. һар хадаа газар та- ёһоор эрхилэлгын агые богонихон бол- дэрэй турша соо — даһан намарай паар им сортын, нютагай руулагдаһан «Эрит- болон «Саратовская н шэнииисэнүүдээр

хникээр хангагдаһан рнууд тарилгын амжалтые хангаһан байна. Оньһожоруулагдаһан отрядууд полиин бүрин эрхэтэ эзэд болоо. Манайда 18 иимэ отряд бии. Ажал эмхидхэлгын шэнэ түрүү арга хамагай түрүүндэ эзэн бусаар хандаха ябадалые зайсуулаа, энээнһээ уламжалан полевой хүдэлмэриин шанар һайжараа, ажалай бүтээсэ эрид ехээр дээшэлээ, техникын эбдэрсэ хороо.

Таряан жэгдээр ногооржо, һайн ургаса абтаха гэһэн шэнжэ тэмдэг харуулна. Совхозой коллектив шэнэ оролдолго гаргажа байна. 3 миллион пүүд эрхим шанартай орооһо таряа гү, али түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 1 миллион 200 мянган пүүд орооһо таряа ехээр худалдаха гээшэ манай уялга болоно.

Иимэ ехэ уялга дүүргэхэ гээшэ хүнгэхэн зорилго бэшэ, оролдолго ехээр гаргаха, кадрнууд болон техникые зүбөөр хубаарилан табиха хэрэгтэй гэжэ бидэнэр мэдэрнэбди. Зүгөөр энээниие дүүргэхын тулада бидэнэртэ баян арга боломжо бии. Совхоз шухала болохо машинануудаар хангагданхай. Ургаса хуряалгада 180 самоходно комбайн, 140 үргэн абасатай, лафетгүй жатка хабаадаха. Энэ техникээр бидэнэр 20 хүдэлмэриин үдэр соо таряагаа хуряахабди.

Манай бодомжо ямар бэ? Энэ жэлдэ үргэн абасатай агрегадуудые шадаал һаа олоор хэрэглэхэ гэжэ хамагай түрүүндэ бидэнэр шиидэһэн байнабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ үргэн абасатай жаткануудые хэрэглэһэн дүй дүршэлдөө үндэһэлэн бидэнэр агрегат бүхэнөөр үдэр бүридэ 40 гектар таряа хадажа шадаха байнабди. Тиимэ болохолоороо, арбан үдэрэй турша соо 36800 гектар таламайн шэниисэ хуряажа шадаха байнабди. Үлдэгшэ шэниисэмнай 10 үдэрэй турша соо лафетгүй жаткануудаар хадагдаха. Бидэнэр хадалга болон баалнуудые суглуулгын хоорондо алгасаа гаргангүйгөөр, таряа сохилгые 17 үдэрэй турша соо дүүргэхэ аргатай байнабди. Энээнэй тулада суглуулгада түрүүшын үдэрнүүдтэ СК-3 гэжэ 90 комбайн, хадалгын һүүлээр бэшэ комбайнууд гаргагдаха.

Үргэн абасатай техникын булюу һайн байһан тухай нүхэр Н. С. Хрущев тон зүб зааһан байна. **Тоолоод үзэхэдэ, энэ арга хэрэглэбэл, манай совхозой хүдэлмэришэн бүхэнэй сезон соо хэхэ ажалайнь бүтээсэ 2,2 дахин дээшэлхэ, ажалайнь гаргаша 30 процентээр бага болохо, хоёр дахин үсөөн механизаторнууд хэрэгтэй боложо, бүхы гаргашань 60 процентээр хорохо байна бшуу. Энээнэй ашаар гектар бүридэ 1 түхэриг 50 мүнгэн алмагдаха гэхэ гү, али манай ажахы иимэ үргэн абасатай жаткануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглабал, 60 мянган түхэриг алмаха ушартай.** Гэхэтэй хамта, **ургаса хуряалгын үедэ бусад яаралтай хүдэлмэридэ хэрэглэхын тула 100-гаад трактор сулөөржэ үгэхэ байна ха юм. Энэмнай 12 мянган гектар намарай эртын паар нэмэжэ хахалха, мүн силос даралгые хурдадхаха арга олгохо гээшэ.** Совхозой механизаторнууд техникэеэ хуряалгын хүдэлмэридэ амжалтатайгаар бэлдэжэ байнхай. Июлиин 1 болотор бүхы машинанууд заһабарилагдажа дүүргэгдэхэ.

Оньһожоруулагдаһан отряд бүхэнэй хүдэлмэриин гол зорилгонь юуб гэхэдэ, нэн түрүүн үргэн абасатай машинануудые шадабаритайгаар, эзэн ёһоор ашаглаха гэжэ оролдохо болоно. Энэ техникэмнай найдамтай гарта байна. Иимэ үргэн абасатай техникэ түрүүшынхеэ Тургайн шэнэ газарай ургаса хуряалга дээрэ хэрэглэгдэһэниинь мэдээжэ. Манай ажахыда энэ техникэ нёдондо жэлһээ ашаглагдажа захалаа. Түрүүшынгээ жэлдэ машинануудые жолоодогшод тэдэнээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, үльгэр жэшээ харуулаа һэн. ЖБН-6 жаткаар механизатор И. Хижий гэгшэ үдэртөө 60 гектар таряа хададаг байгаа. Сезон соо 670 гектар шэниисэ баал болгоо һэн. Комбайнер В. Черемных иимэл жаткаар үдэртэ 70—80 гектар хадажа, сезон соогоо тэрэнээ 600 гектарта хүргэһэн байна. Комбайнер П. Редько 5 үдэр хадаад, 370 га таряа суглуулан сохиһон, 4836 центнер таряа хуряагаа.

Үргэн абасатай жаткануудые хүдэлгэхэдөө бэрхэ мастернууд олошоржо байна. Байгша ондо иимэ жаткануудые дүршэл ехэтэй комбайнернууд С. Толстолугов, Л. Енов, Г. Волошкевич, С. Манукьян болон бусад жолоодохо юм.

Шэнэ газарай элдүүрилэгдэһэн полинууд дээрэмнай түргэнөөр хуряалга хэхэ арга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Манай совхоздо нёдондо түргэн скорость хэрэглэхэ талаар Г. Волошкевич эдэбхи үүсхэл гаргаа һэн.

Түргөөр ажаллагшадай хүдэлөөе улам үргэдхэхэ шухала гэжэ дүй дүршэл харуулба. Эдээнэй хүсөөр 8 үдэрэй турша соо 20 мянга гаран гектар газарай таряа хадахаар баг- саагдана.

Таряанай хуряалга амжалтатайгаар үнгэргэхын тулада бидэндэ 180 комбайнер хэрэгтэй болохо юм. Эдэ мэргэжэлтэд манда бии гээшэ. Нёдондо жэлдэ таряа хадалгада 115 механизаторнууд хабаадаа һэн. Энэ үбэлдөө курсануудта һургажа, 65 комбайнерые бэлэдхээбди. Эдэ нүхэдүүд дүршэлтэй болоһон комбайнернуудтай хамта хүдэлхэ юм.

Комбайнова агрегадуудые техническэ талаар хангаха хэрэг зүбөөр эмхидхэхэ гээшэ ургаса хуряалгын амжалта шиидхэхэ байһаниинь мэдээтэй. Эгээл иимэһээ эрхим механизаторнуудһаа буридэһэн мастерзаһагшадай бригадануудые дүрбэн отделенинүүдтээ байгуулхабди. Иимэ бригада бүхэн 20 агрегат хангаха юм. Тусгаар түхеэрэгдэһэн машинанууд иимэ бригадын мэдэлдэ байха.

Таряа шэрэхэ ажалай хэмжээн ехэ. Таряан дээрэ нэгэшье комбайныe миин байлгахагүйн тулада бүхы юумэеэ хараалаабди. Сохигдоод тэгууд дээрэ орожол байһан таряае түргэнөөр сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Энээнэй тулада сүүдхэ бүридөө 2 мянган тонно таряа сэбэрлэхэ аргатай таряа сэбэрлэдэг 27 машина бэлэдхэхэбди. Оньһожоруулагдаһан 2, электрын эльшэ хүсөөр ябуулагдадаг 4 тоогууд дээрэ таряа сэбэрлэдэг техникэ түхеэрэгдэхэ юм.

Нүхэдүүд! Үндэр баян ургасын түлөө бүгэдэ арадай доботолго эхилэнхэй. Эхэ оронойнгоо алдар солые, хүсые арьбадхаял, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ хубита нэмэрээ оруулая! Эхэ орондоо орооһо таряа ехээр үгэе!

Сарыузенска совхозой хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэдэй даалгабаряар хандалгада гараа табигшад:

С. Умаров — совхозой директор, **И. Енов** — парторганизациин секретарь, **Л. Калюжный** — главна инженер, **А. Ачинцев** — хүдэлмэришэнэй комитедэй түрүүлэгшэ, **Б. Чуркина** — комсомолой организациин секретарь; оньһожоруулагдаһан отрядуудай начальнигууд: **Т. Манукьян, В. Черемных, Н. Очеретяный, С. Толстолугов, Н. Нузин, С. Ковнурко, И. Лепский;** комбайнернууд: **А. Сидоренко, С. Исланаев, А. Робешко.**

бликын колхоз, совхозуудаар иисэ тарилгын ябаса тухай

63 оной июниин 5-най мэдээн

(Гектараар)

	1962 оной июниин 5-да таригдаһаниинь	1963 оной июниин 5-таригдаһаниинь	Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр
	21514	28388	98
	31856	48545	103
	21818	24651	99
	40939	59052	102
	74969	98552	100,6
	10833	14194	101
	33217	44644	99,2
	32069	45626	99,2
	267278	368961	101

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Знамя Ленина» колхоздо эгээл эрхим һаалишантнай хэн бэ гэжэ асуугаа һаатнай, Мидэгсу Будаева гэжэ харюусаха. Энэ нүхэрнай тус колхоздо хэдэн жэл соо һаалишанаар хүдэлхэ зуураа, горитойхон амжалта туйлажа байдаг юм.

Алдарта долоон жэлэй табадахи жэлдэ нүхэр Будаева үнеэн бүриһөө 1800 литр һү һааха уялга абаад, тэрэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ байнхай.

Мүнөө сүүдхэдээ Мидэгсу Будаева үнеэн бүриһөө хахад пүүд һү һаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан **М. Будаева.**

И. Осетровой фото.

Үнеэн бүриһөө—хахад пүүд һүн

(Тарбагатайн «Дружба» колхозой Пестерово тосхоной гүүртын һаалишан **Е. Д. Мартемьяновагай** хөөрөөнһөө)

Түрэл Буряад республикынгаа 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эршэмтэйгээр оролсоһон манай Пестерово тосхоной гүүртын һаалишад үнгэрэгшэ табан һарын турша соо үнеэн бүриһөө 905 килограмм һү һаажа, колхоз соогоо түрүү һуури эзэлээ.

Энэ амжалтынгаа түлөө гүүртэмнай колхозой правлениин болон партийна комитедэй дамжуулгын Улаан тугта хүртөөд, жэлэй эхинһээ хойшо тэрэнээ алдангүй ябаһаар.

Манай гүүртынхид бултадаа коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байнхай. «Нэгэниинь бултанайнгаа түлөө, булта нэгэнэйнгээ түлөө» гэдэг коммунизм байгуулагшадай заншалаар ажалланабди. Бэе бэедээ туһалалсажа, нэгэ хүн шэнгеэр булта ажаллахада хүдэлмэришье урагшатай байдаг. Зарим һаалишаднай хахад жэлэйнгээ уялгые болзорһоонь урид дүүргээд байна. Жэшээнь, һаалишан Елизавета Сапунова хахад жэлэй турша соо үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һааха уялгаяа хоёр һараар урид шалан дүүргээд, июлиин нэгэн болотор үнеэн бүриһөө 500 килограмм һү һаахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Мүнөө нүхэр Сапунова үнеэн бүриһөө хахад пүүд һү һаана. Мүн һаалишад Аграфена Алексеева, Любовь Куделина гэгшэд һү һаалгаар зургаан һарынгаа уялгые дүүргэхэ боложо байна. Тэдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө тус тустаа 950—1100 килограмм һү һаагаа. Һаяхан колхозой малшадай үйлэдбэриин суглаан дээрэ һайн амжалта туйлаһанайнгаа түлөө тэдэнэр колхозой правлениин болон парткомой зүгһөө хүндэлэлэй грамотаар, мүнгөөр шагнагдаа.

Бидэнэр туйлаһан амжалтаараа һанаагаа заахашье амарнагүйбди, амархашье ёһогүйбди. Саашадаа һү бури ехээр һаажа, республикынгаа түб хотын ажалшадые сагаан эдеэгээр гүйсэд хангахын тула үдэр һүнигүй оролдохобди.

Гэхэтэй хамта, зарим һаалишад ажал хүдэлмэридөө үнэн зүрхэнһөө оролдодоггүй, үнеэгээ шобторһон нэрэ зүүгээд лэ орхишодог байна. Һаалишанаар хүдэлхэ гээшэмнай мүнөө эгээл харюусалгатай, хүндэтэй хүдэлмэри болоно гээшэ. Би һаалиин гүүртэдэ хүдэлжэ эхилһээр 5—6 жэл боложо байнаб. Энэ үе соо ажал хүдэлмэридөө нилээд дүршэлтэй болооб гэхэдэшье болохо. Түрүүшээр үнеэ һаажа хүсэд дүршөөгүй байхада бэрхэтэй бэлэй. Хоёр-гурбан үнеэ һаагаад байхада, гараймни хурганууд мэдээгүй, бээрэшэһэн мэтэ болодог һэн. Теэд иигэжэ үнишье зобоогүйб. Олон жэлдэ һаалишанаар хүдэлжэ байһан хани нүхэдни туһа хүргөө. Нэгэтэ хоёр үнеэгээ һаагаад, хургадаа амараажа һуутарни, һаалишан Чебунина хажуудам ерээд:

— Үнеэдээ һаахадаа яагаа улаан болонобши?—гэжэ асууба. Тиихэдэнь «гарни шалана ха юм» гэжэ харюусабаб.

— Үнеэ зүбөөр һаажа һураха гээшэшни баһал мэргэжэл юм. Ши үнеэдэйнгээ хүхэ долёобор эрхы хоёроороо шэмхэжэ һаангүй, табан хургаараа бажуун һаажа һура. Тиихэдэшни ехэ хүсэн хэрэггүй. Гаршни шалаха, шархирхаяа болихо,—гээд тэрэ өөрөө үнеэсмни һаажа харуулаа һэн. Тэрээгээрнь һаажа һурахадам, нээрээшье амар болошоо бэлэй.

Би 5 һара соо үнеэн бүриһөө 1020 килограмм һү һаажа, хахад жэлэйнгээ уялгые нэгэ һараар урид шалан дүүргээб. Энэ жэлэйнгээ уялгые совет арадай һайндэр— ноябриин 7 болотор сүм дүүргэхэб. Тиигээд жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриин 300 килограммһаа бага бэшэ һү һааха уялга абаад, колхозойнгоо бүхы һаалишадые уряалааб. Минии уряае тэдэнэр булта дэмжээ. Энэмнай хүдөө ажахын продуктнуудые улам элбэг болгохо гэһэн парти, правительствын зорилгодо манай ажалай хубита болохо ха юм.

Малаа холын бэлшээридэ абаашахань

Һү, мяха элбэг дэлбэгээр абахын тулада, тэжээлэй ургамалнуудые ехээр тарижа, һайнаар ургуулха, илангаяа хабар, зун ба намарай сагта малаа оролдосотойгоор бэлшээхэ гээшэ Түнхэн мэтын хадалиг газарта ехэ шухала.

Үйлэдбэриин управлениин олохон ажахынууд жэл бүри, хабартаа хэдэн мянгаад адууһа малаа эдинсэ һайн бэлшээритэй Үргэдэй, Бэлшэр гэхэ зэргын дээрэ газарнуудта абаашажа адуулдаг. Тэндэ шэмэтэй һайн ногоон элбэгээр ургадаг. Хадын агаар арюун тунгалаг, ехэ һэрюун, һоно батаганааншье байдаггүй. Тиимэһээ адууһа мал бүхэли зундаа тэниглэн зохидоор бэлшэжэ, намар болотор нилээд хүсэ шадал абадаг. Саяанай совхоз болон колхозуудай олонхи малшад үнгэрһэн жэлнүүдтэ малай бэлшээри зүбөөр эмхидхэжэ, тэдэнэйнгээ шэгнүүрые дунда зэргээр 1200-1300 грамм хүрэтэр сүүдхэ соо нэмээдэг һэн.

Энэ жэлдэшье баһал совхозой малшад эбэртэ бодо малаа энэ холынгоо бэлшээридэ абаашаад, адуулхаар түхеэржэ байнхай. Иигээд хэдэхэн хоногһоо холын бэлшээридэ мал туулган болохонь. Тиимэһээ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд таргалуулха малай гүүртэнүүдые бүридүүлхэ хүдэлмэри ябуулна.

Бэлшээриингээ газарые зүбөөр хэрэглээд, малнуудаа түргэн таргалуулжа, эрхим шанартай мяха намар худалдаха бшуу. Бүхы бэлшээреэ хэдэн газар таһалжа, тэндээ үхэр малаа һэлгүүлэн адуулха юм. Жэшээнь, нэгэ бэлшээри дээрэ 5—6 хоног соо мал адуулаад, һүүлээрнь ондоо тээ абаашаха. Харин энэ үедэ түрүүнэйнь газарта ногоон һайнаар ургажа, һэргээд байха.

Мүнөө ажахын хүтэлбэрилэгшэд адууһа малаа тууха зүргэ харгы заһажа эхилээ.

Б-Н. Намдыков.

Үнеэдээ һайнаар адуулһанай ашаар

Петропавловка тосхонһоо зүүн хойшоо арбаад модоной газарта—Доодо Үшөөтэй нютагта XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи отделениин һаалиин фермэ оршодог. Энэ фермэ 123 һаамхай үнеэтэй. Фермые даагшаар колхозой правлениин гэшүүн, коммунист Гармажап Митыпович Будажапов хүдэлнэ.

Эндэхи һаалишад бултадаа эмхитэй, журамтайгаар ажалладаг. Хэрбээ май һарын эхеэр эдэнэр үдэртөө үнеэн бүриһөө 5—6 литр һү һаадаг байгаа һаа, мүнөө 8-10 литр һаана. Һүнэйнь тоһолиг 4 процентдэ хүрэнэ. Фермын түрүү һаалишан Жигмит Батарова байгша оной дүрбэ һара соо үнеэн бүриһөө 686 литр, Мария Цыбенова—666 литр, Дариханда Цыбенова—493 литр һү һаагаа. Эдэнэр хэдэн жэлэй туршада үнеэн бүриин 2000 литр һү һаадаг.

— Би 17 жэлэй туршада энэл фермэдэ хүдэлнэб. Мүнөө үнеэн бүриһөө үдэрэй 10 гаран литр һү һаанаб. Һүнэй тоһолиг заримдаа 5 процент болошо. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һаагаа һэм. Байгша ондо баһал тэды шэнээн һааха зорилготойб. Июлиин 1 болотор үнеэн бүриһөө бүхыдөө мянга гаран литр һаагдаха.—гээд һаалишан Жигжит Батарова хөөрэнэ.

Һаяшаг колхозой правлени болон партийна бюро социалис мүрысөө улам эршэдүүлхын тула, һаалишадые зүбөөр урмашуулха тухай тодорхой гурим тогтооһон байна.

Һаалишад малаа зунай бэлшээридэ майн 27-до гартаба. Үхэршэд Даши Шагжитаров, Иннокентий Григорьев, Александр Шагжитаров гэгшэд үнеэдээ үдэр һүнигүй адуулжа захалаа. Үнинэй үхэршэн Даши Шагжитаров тэдэниие һүниндөө адуулна. Һаалиингаа үнеэдые хоёр бүлэг болгожо таһалаад, үдэртөө И. Григорьев А. Шагжитаров хоёр ондо ондоо тээ адуулдаг. Энэнь тон һайшаамаар. Юундэб гэхэдэ, үнеэд ой модон соо гү, али бэшэшье бэлшээридэ хоёр бүлэг боложо адуулагдахадаа, хагда ногоондо, уһанда хүртэсэтэй байна ха юм.

— Бидэ малшад нэн түрүүн республикынгаа түрүү һаалишадай хандалга бэшэг һайшаан угтаад, һү ехээр һааха. абаһан уялгаяа хэзээшье дүүргэхэбди гэжэ найданабди. Манай һаалишад республикынгаа 40 жэлэй ойн һайндэрые ажалай амжалтатайгаар угтахын тула һү һаалгаар хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэхэ, һүнэй тоһолигые 4 процент болгохын тула оролдонобди.—гээд нүхэр Будажапов мэдүүлбэ.

1. Зураг дээрэ (дороһоо дээшээ): һаалишад Мария Цыбенова, Люба Цыденова, Мария Дашинжапова, Мария Собкеева, Цыден Собкеева.

2. Зураг дээрэ (дороһоо дээшээ): һаалишад Жигжит Баторова, Дари-Ханда Цыбенова, Ринчин-Ханда, Шагдурова.

С. Балдуевай фото-текст.

Репортаж

Эдэнэй мэргэжэл хүндэтэй

Самолет сооһоо доошоо харахада, Захаамин нютагай үндэр хадануудай шобхо оройнууд зэлэ татан зурыдана... Хада уулануудай хажуугаар гараһан харгы зубшан эндэ тэндэ һуурижаһан тосхонууд. Хайшаашье харахада хүнэй ябаагүй, гараа хүрөөгүй дайда, хада уула.

Хадын хабшалаар урдажа байһан Зэдэ гол зурыһаар зүүн тээшээ ябашана. Маанадтай суглаа ябаһан наһажаал нэгэ хүн Захааминда хүгжэн һалбарһан промышленность тухай һонирхолтойгоор хөөрэнэ. Гуша гаран жэлэй саада тээхи байдалыень мүнөө сагайхитай жэшэхэдэ ехэ һонирхолтой.

Буряадаймнай горнягуудай түб город—Закаменск жэл ерэхэ бүри хүгжэн ургажа, болбосон түхэлтэй боложо байна. Харин Буряадай Автономито республикын тогтоһон жэлдэ эндэ юушье үгы, нэгэшье гэр, ябаганай зүргэшье байгаагүй гэжэ этигэхэнь бэрхэтэй.

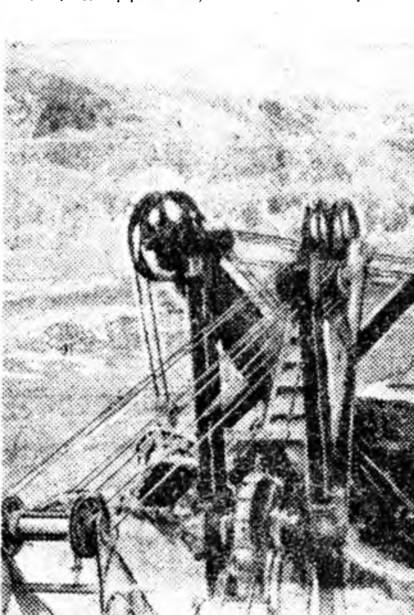

Мүнөө эндэмнай үнэтэ металлнуудай руда малтадаг томо предприятинуудай нэгэн болохо комбинат ажаллана. Хэдэн олон рудник, шахта, завод, фабрика, теплоэлектроцентраль байгуулагданхай. Закаменск республикымнай 2-дохи томо город болоо. Комбинат юрын предприяти бэшэ. Зураг (1-дэхи) дээрэ харуулагдаһан экскаваторнууд Захааминай эгээл үнтэр хадын оройдо ажаллана. Газар малтадаг иимэ ехэ хүндэ машина хадын оройдо гаргахань бэлэн бэшэ байгаа. Мүнөө эдэ машинанууд ашагтай һайнаар хэрэглэгдэнэ. Комбинадай «Первомайский» руднигай иимэ экскаватор нэгэ доро аяар 1 кубометр шулуу удхан абадаг. Тэрээн сооһоонь үнэтэ металлайнь руда фабрикада илган абадаг байха юм. Тус руднигай горнягууд 1963 оной түрүүшын кварталай туршада хэдэн мянган түхэригэй олзо оруулһан байна.

Энэнь ганса тэдэнэй туйлаһан амжалта бэшэ. Вольфрам-молибденэй комбинадай бүхы предприяти, хүдэлмэришэд хоорондоо холбоо барисаатайгаар ажаллана, руда малтан абалга ба шанаржуулгын технологи зүбөөр эмхидхэнхэй. Тиимэһээ, зарим нэгэнэй амжалта бүхы хүдэлмэришэдэй эршэтэ ажалаар туйлагдана. Первомайска руднигай экскаваторщигууд даабариһаа гадуур һайн шанартай ехэ руда малтан гаргаа. Шанаржуулгын фабрикынхид тэдэнэй малтаһан рудаһаа молибден илган абана. Шанаржуулагшадай олон тоото хүдэлмэришэдэй дундаһаа флотаторнууд Мария Ивановна Баландина, Вера Тимофеевна Черенкова гэгшэд түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд, тиимэһээ шулуун соо байһан руда дууһан шахуу тэндэһээнь абажа шададаг болоо. Эдэ түрүүшүүлһээ фабрикын бусад хүдэлмэришэд ехээр гээгдэнэгүй. Предприятиин гол продукци—вольфрам болон молибденэй концентрат—абаха таба һарын даабари болзорһоонь хэдэн хоногоор уридшалан дүүргэгдэ.

Республикын 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ комбинадай бүхы хүдэлмэришэд хабаадалсажа, амжалта туйлан ажаллана. Баянголой электростанциин турбинын машинист Кузьма Селифантьевич Зайцев (2-дохи зураг) эршэтэ ажалаараа суурхаһаар үнинэй. Тус станциин коллектив абаһан уялгаяа һайнаар дүүргэжэ, коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэлсэһэн. Тэдэнэй үйлэдбэрилэн гаргадаг электроэнергеэр Буряадай металлургиин томо гигантын агрегат, машинанууд тэһалгаряагүйгөөр хүдэлгэгдэнэ, Захааминай ажалшадай байрын гэрнүүд гэрэлтүүлэгдэнэ, мүн дүтэ шадархи колхозуудай ажахыда хэрэглэгдэнэ.

Комбинадай горняк, шанаржуулагшад, электригүүд эбтэй эетэйгээр ажаллана. Тэдэнэр бултадаа коммунис ёһоор ажаллаха, ажаһууха гэһэн уялга абанхай. Энэ мүрысөөндэ тэдэнэр һайн үрэ дүн туйлана. Тус комбинадайхид түсэбһөө гадуур ехэ молибден, вольфрам Эхэ орондоо эльгээгээ. Тиихэдээ молибден, вольфрамай үнэ сэн түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо һураггүй хямда болоһон байна.

Тэдэнэр республикынгаа ойн һайндэртэ ажалай ехэ бэлэг барихаар бэлэдхэжэ байнхай. Баянголой ЦЭС-эй, «Первомайский» руднигай, шанаржуулгын фабрикын коллективүүд ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар хараалагдаһан долоон жэлэй даабари дүүргэжэ шадаа. Һаяар ажалай бүтээсые дээшэлүүлхээр хараалагдаһан долоон жэлэй түсэб бүхы комбинат дүүргэхэ юм. Эндэхи хүдэлмэришэн, бригада бүхэн өөрын бэлэгтэйгээр һайндэрые угтаха гэжэ зориглонхой. Жэшээлхэдэ, Мария Ильинична Батясовагай бригада республикын 40 жэлэй ой болотор 32 байратай шэнэ гэрэй досоо талын ажал дүүргэхэ уялгатай. Бригадын гэшүүд (зүүн гарһаа) А. Янькова, З. Очирова, В. Калмынина, Н. Брикова, М. Батясова, Г. Попова (3-дахи зураг) хэлэһэн үгэдөө хүрэхөөр ажаллана.

Үнэн сэхэ ажалаараа нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоһон хүдэлмэришэд—горнягууд, шанаржуулагшад, энергетигүүд, бариилгашад Закаменскда олон. Тэдэнэй эрэлхэг зоригоор, хүдэр гараар түүхэтэ долоон жэлэймнай дөбтолгото алхамууд амжалгатайгаар бэелүүлэгдэнэ.

Е. Прониной
фото, текст.

РСДРП-гэй II съездын болоһонһоо хойшо 60 жэлэй ойдо

ПАРТИИН ҮНИНЭЙ ГЭШҮҮНЭЙ ОЙ

ЛЕНИНГРАД. Выборгскэ районой ажалшад М. И. Калининай нэрэмжэтэ политехническэ институдай коллектив институдай машина бүтээдэг технологиин лабораториин токарь Иван Гаврилович Зилинский гэгшын ажабайдалда шухала удха шанартай үдэрые тэмдэглэбэ. 50 жэлэй саада тээ, 1913 ондо Иван Гаврилович РСДРП-гэй гэшүүн боложо ороһон байгаа. Энэ залуу коммунист, багшада зүбшөөл үгэдэг, һургадаг хүниинь М. И. Калинин байһан юм.

Хуушанай большевик И. Г. Зилинский бүхы наһаараа парти ба арадтаа үнэн сэхээр алба хэнэ. Граждан дайнда хабаадаһан, хорёод жэл соо хүдэлмэришэн-таряашанай инспекциин зургаануудта хүдэлһэн юм. КПСС-эй XXII съездын делегат байһан Иван Гаврилович дүлэтэ үгөөрөө ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа, олоной дунда хүндэтэй.

ЛЕКЦИ БОЛОБО

Азербайджанай компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Ю. Ахундов республикын ба Баку городой эдэбхитэдэй, пропагандистнар болон агитаторнуудай үмэнэ «КПСС — бүхы совет арадай парти мүн» гэһэн лекци уншаба.

Азербайджанай компартиин Центральна Комитедэй болон Бакугай городской комитедэй РСДРП-гэй II съездын болоһоор 60 жэлэй ойдо зорюулан уншуулхаар зохёоһон лекцинүүдэй түрүүшынхинь энэ болоно.

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ ЕХЭ ИЛАЛТА

Манай Эхэ ороной полинуут дээрэ хүдэлжэ ябаһан хүнүүд үнгэрэгшэ һарада ехэ амжалта туйлаба. Оройтожо ерэһэн хабартай дашарамдаһан бэрхэшээлнүүдые дабан, колхозууд болон совхозууд хабарай тарилгын хүдэлмэриие айхабтар түргэнөөр үнгэргөө. Нэгэ һара соо 122 миллион гектарта тарилга хэгдээ, энэнь нёдондо энэ үеынхидэ орходоо 38 миллион гектараар ехэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлениин мэдээнэй ёһоор майн 31-дэ ороной колхозууд болон совхозууд 146 миллион 257 мянган гектарта тарилга хээ. Энэнь нёдондо энэ үеынхидэ орходоо 7,7 миллион гектараар ехэ болоно.

Хабарай шэниисэ тариха түсэб орон дотор 104 процентээр дүүргэгдээ. Эдеэ хоолой энэ шухала ургамал 19,5 миллион гектарта таригдаба. Мүн бэшэньe ургамал тариха түсэб дүүргэгдээ.

Шадамар бэрхээр ажа...

Хэжэнгын голой ўужам галаар хабарай түрүүшын сагаахан сэсэгүүд хойно хойноһоо һалбаржа, хуншуухан үнэрөөрөө анхилан байхадань, гоёхон болоо даа. Гоё һайхан сэсэг набшаар шэмэглэгдэһэн энэ талын дундуур тобир тарганаар ондо ороод, согтой солбоноор дэбхэрэлдэн ябаһан сахилма сагаахан хурьгадаа дахуулаад, дарья табилдан бэлшээри тээшээ субажа ябаһан һүрэг олон хонидые холоһоо бидэ харабабди. Энэ халаа Хэжэнгын совхозой нэгэдэхи отделениин түрүү хонишон Шоён Намжиловай даажа байһан отарын хонин һүрэг. Арбагаран жэлдэ хонин ажал дээрэ хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болоһон энэ нүхэрнай жэл бүри һайн үрэ дүн харуулжа, совхозойнгоо хонин һүрэгые олон болгожо, олзо доходынь улам арьбадхахын тула оролдожо, шадамар бэрхээр ажалладаг нүхэр байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ нүхэр Намжилов өөрынгөө хани нүхэр, партиин гэшүүн Бальжит Цыбиковатай 464 эхэ хонидые даажа абаад, шэмэрүүн үбэлэй янгинама хүйтэнһөө сухарингүй, бүхы хүсэ шадалаа эршэдхэн ажаллаха зуураа, даажа абаһан 100 эхэ хонин бүриһөө 96 хурьга абажа, нэгэшье толгойн гарзагүйгөөр түлжүүлээд, сэнхир хүхэ ногоон дээрэ гаргаа.

Энэ нүхэрэймнай харууһалдаг хонид яагаад хамагһаа үлүү тарган, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэдэг юм гэжэ һонирхобол, тон үсөөхэн үгөөр харюусажа болохо. Энэ халаа жэлэй дүрбэн сагта дулаан гэртээ налайжа... һуудаггүй, харин... газарта мал ад... рамжатай, эдин... али һайн хүдөө х... бииб, тэрэниие... шолон ябашадаг... тэжээл бэлэдхэл... хүгшэдые даху... үбһэнэй машин... үбһэ сабшажа, б... бардам хүрэхэ... жа абадаг, үш... тэжээлээр дута... дые хангалсадаг...

Хурьгадай ... үеэр Дулмын ... мнай унтаха но... малгайгаа аба... ажалладаг. Тэд... шэмхэлжэ, юумэ... хадань һайхан, ... тай үбһэ, минер... болохо мел, да... хөө гэхэ мэтые х... хэдэ, үбэлдөө то... гэжэ түрүү хони... Мүнөө Намжи... бөөмэйлэн түлж... гадай шэгнүүр ... грамм болоно. Ха... гадынь ойрын са... һалагдажа хар... юм. Түрүү хониш... ловнай Улаан-Үдэ... лохо республикын... хын хүдэлмэришэ... зай конференции... һунгагдаһхай юм. ...кынгаа 40 жэлэй ... баяраар угтаха з... на. Ерэхэ үбэлдөө ... рэхэ үбһэ тэжээл... эхэ хонидоо булты ... венна аргаар оро... эхэ уялга абанхай...

Дархашуулай оролдо...

Аха нютагай «Коммунизм» колхозой малай бэлшээриин газар нилээд ехэ юм. Тэрэниие зүбөөр ашаглахын тулада колхозой малшад колхозойнгоо түб һууринһаа холуур — арбаад, зуугаад модоной газарнуудаар иишэ тиишээ нүүжэ байгаад, адууһа малаа харууһалдаг гээшэ.

Ушар иимэһээ газар газарта үбэлжөөн, намаржаан, хабаржаан, зуһалан түхеэрдэг. Тэндэ хүдэлдэг малшадта таарамжатай зохид байра байдал барижа үгэхэ тушаа колхозой правлени, партийна организаци һанаагаа ехээр хандуулдаг болонхой.

Жэшээнь, Доодо Тэргэтэ гэжэ газарта һаалишадай ажаһууха байрын гэр, 50 үнеэ... жатай үбэлэй байра ... шеев, Доржи Дорж... раев гэгшэд бариж... энэ үедэ гэрээ бодхо... гаа дал барижа эхи...

Мүн баһа Сергей ... силий Манханов, Б... гэгшэд Дээдэ Тэргэ... ной байха байра ба... малшадай хоёр кв... тугалай хашаа, хө... байдаг. Эндэ хүдэ... шуул ехэ оролдосо... нэ.

Д...
худө...

Түнхэнэй үйлэдбэри...

Малаа шадажа бэлшээнэ

Хура бороо ороогүй байһанаа үдэйһөө хойно сэлмэг сэгээн огторгойдо хүбэн сагаан үүлэнүүд тогтожо, удангүй шэбэр бороогой дуһалнууд алхаржа захалба. Тиигэбэшье тэрэ удаан тогтожо оробогүй. Зүгөөр һэрюухэн һэбшээнэй амисхал ороходо, нэгэ багахан голой адагаар бэлшэжэ ябаһан мал дахалдан гүйлдэхээшье болижо, тойрон тогтон эдеэлжэ ороно. Эндэ буруунуудаа адуулжа ябаһан нэгэ хүн билдэнэрые харамсаараа, амар мэндээ андалдаһанай удаа иигэжэ хөөрэбэ:

— Үглөөнэй наратай халуун байһанаа һэрюу орожо, малнай зохидоор бэлшэжэ захалба. Зунай сагта бурууннуудаа һайса таргалуулхые оролдонобди.

Энэмнай үни удаан саг соо мал ажал дээрэ хүдэлжэ байһан, хамтын ажалай хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулалсажа, хаба шадалаараа хүдэлжэ байһан Тарбагатайн «Дружба» колхозой гэшүүн, коммунист Савелий Васильевич Трифонов байшоо.

— Малаа хэр таргалуулжа байнабта, — гэжэ асуухадамнай:

— Һаяанай ногооной ургаса һайжаржа, малнайшье таргалжа, тэбээржэ эхилээ. Харууһалжа байдаг бурууннуудаймнай толгой бүриин шэгнүүр сүүдхэлээ 600—700 граммаар нэмэнэ,—гэжэ нүхэр Трифонов харюусаба.

Зун намарай сагта малые бэлшээн таргалуулха гээшэ хүнэй хүсэл оролдолгоһоо дулдыдадаг ха юм. Түрүүшүүлээ жэшээ абажа харахада, зундаа тугал, бурууннууд ногоо элбэгтэй газараар бэлшээгдэдэг, хэдэн хоногоор һэлгэгдэжэ байгаад адуулагдадаг гуримтай. Нүхэр Трифонов эгээл тиигэжэ малаа адуулдаг заншалтай. Үдэшэ, үглөөнэй һэрюундэ хада уулын үбэрөөр адуулагдаһан бурууннууд үдэрэй халуунда голой бэлшээридэ оруулагдажа, булагай уһаар хэдэн дахин уһалагдана. Мүн талха таряанай зүйлөөр, минеральна тэжээлээр малынь дуталданагүй.

— Бэлшээридэ байһан малые хойноһоонь намнангүй, бусаажа ээрэнгүйгөөр зүндэнь ябуулжа адуулхада дурандаа тогтон эдеэлдэг,—гэжэ Савелий Васильевич тайлбарилан хөөрэнэ. — Энэмнай малайнгаа хойноһоо аалиханаар дахалсажа гү, али өөрөө үндэр газарта һуужа, бурууннуудай хайшаа бэлшэжэ ябаһые хаража, адаглажа байгаад, бэлшээрингээ нэгэ захада гарахада, һөөргэнь бусаажа байдаг заншалтай. Тиигэһээр үдэ багта малаа голлуулжа, уһалһанайнгаа удаа һэрюу оротор голой эрьеэр амараагаад, һүни орой болотор адуулна.

—Мал бэлшээриингээ хабада зунай халуун үдэрнүүдые горитой эдеэлдэггүй. Зарим малшад һэбшээ һэрюунэй ороходо малаа һайнаар бэлшээхые оролдодоггүй, наранай орохые хаража байгаад хаажархидаг. Энэ тон буруу, залхуу хүнэй ябадал гээшэ ха юм даа. Дулаанай сагта бэлшэжэ таргалаагүй мал үбэлдөө үнөө туража, тэнхээ тамираа гээжэ ондо ородог.

Нүхэр Трифонов коммунист байһан туладаа гансахан лэ өөрынгөө урдахи хүдэлмэрээ хараад ябадаггүй, харин нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна. Савелий Трифонов колхоз соогоо мүн лэ эрхим агитатор гэжэ суурхадаг. Тэрэ малшадай дунда газетэ, журналнуудые уншажа, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые ходо үнгэргэдэг юм.

Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нүхэр Трифонов эдэбхитэйгээр оролсоод, мүнөө бурууддайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэлээ килограммһаа бага бэшээр нэмээхын түлөө тэмсэжэ байна. Савелий Васильевичын хэлэһэн үгэдөө заабол хүрэхэ байһандань лаб этигэмээр.

В. Жигжитов.

Жэшээтэ хүдэлмэришэн

Илья Гнеушев Улаан-Үдын локомотив-вагонуудые заһабарилдаг заводой шэрэм шудхалгын цехтэ ажаллаһаар үнинэй юм. Тэрэ элдэб хэрэгсэлнүүдые хэбүүдтэ эрхим шанартангаар шудхан гаргаха зуураа халаанайнгаа даабариие 120—125 процент дүүргэдэг. Нүхэр Гнеушев өөрынгөө дүй дүршэлые залуу хүдэлмэришэдтэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэдэг, һайн шанартай деталь хайшан гэжэ шудхаха мэргэжэлдэ һургадаг.

Илья Гнеушев гансал түшаалта ажалдаа анхаралаа хандуулдаг бэшэ, мүн нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ нийтын журам сахиха һайн дуратанай дружинын гэшүүн, эдэбхитэй агитатор юм.

Мүнөө нүхэр Гнеушев республикынгаа 40 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэг болгон, үдэр бүриин даабариие үлүүлэн дүүргэжэ, хэдэн зуун түхэригэй эрхим шанартай продукци бүтээн гаргана.

К. Жамьянов.

Холын гүүртэ, отарануудта

Зэдын худалдаа наймаанай организацинууд республикын 40 жэлэй ойе угтуулан хүдөө нютагуудтаа эд бараа, эдеэ хоол наймаалжа ябаха тусхай автолавкануудые эмхидхэһэн байна. Тэдэнэй нэгэн—Үшөөтэйн сельпогой автолавкые даагша Владимир Никанорович Якимов малшад, таряашадай хүндэтэй айлшаниинь болонхой. Владимир Якимов табигдаһан тусхай графигай ёһоор эдэнэртээ шухала хэрэгтэй эд бараа асаржа наймаалдаг юм. Түрүү наймаалагша гэжэ суурхаһан Якимов һара, квартал бүриингөө даабариие ходо үлүүлэн дүүргэжэ, худалдан абагшадай зүгһөө һайшаал магтаалда хүртэнэ. Мүн Бургалтайн сельпогой автолавкые даагша нүхэр Банзарагцаев Борьёогой совхозойхидые шухала хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр таһалгаряагүй хангажа ябадаг.

Бүхыдөө Зэдын хүдөө нютагуудаар үнинэй хүлеэгдэһэн айлшад арба нэгэн автолавка ябажа, холын бэлшээри, зуһаланда гараһан малшад, хонишодые хэрэгтэй зүйлнүүдээрнь хангажа байдаг болонхой.

К. Димов.

УДХА ТҮГЭЛДЭР, УРАН ХУРСА НОМУУДАЙ ТҮЛӨӨ

«Коммунис общество хадаа хара хүсэнэй ба оюун бодолой ажалаар бүтээгдэһэн зүйлнүүдээр билтарма дүүрэн, хамаг зондо хүртэсэтэй аяга мэтэ болохо зэргэтэй. Хүн бүхэндэ эдеэ хоолой зүйлнүүд, хубсаһан, гутал, байра, ном элбэгээр хүртэмжэтэй байха юм»,—гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев нэгэтэ хэлээ һэн. Манай орон дотор—хото городуудай, хүдөө нютагуудай хүн зондо ном һудар түрүүшын хэрэгсэлэй шухала зүйл болонхой. Энэньшье ойлгосотой. Ушарынь юуб гэхэдэ, мүнөөнэй үеын жиирэйшье хүнүүд радиогоор шагнаһан гү, али газетэдэ уншажа, теледамжуулга гү, али кинохронико хаража ойлгоһон юумэнэрээ бээ ханангүй. Манай хүнүүд политическэ, социально-экономическэ, морально-этическэ асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалха, литература ба искусствагай һайнаар танилсаха, арадай ажахын, экономикын ба бусадшье асуудалнуудые шудалан үзэхэ, политическэ, культурна хэмжээ болон мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ эрмэлзэлгэтэй. Эгээл тиимэһээ үргэн олон арад зондоо номуудые хэблэн гаргаха ябадал тон ехэ удха шанартай болоно. Манай республика дотор номууд олоор хэблэгдэн гарадаг болонхой. Энэ хадаа совет Буряад ороной ажалшадай соёл культурын, оюун бодолойнь хүгжэн ургаһанай голотомо гэршэнүүдэй нэгэниинь мүн. Хэрбээ 1923 ондо 10 хэблэлэй хуудаһан хэмжүүртэй; 11,5 мянган хэһэг тиражтай 7 ном хэблэгдэжэ гараа һаа, республикымнай тогтоһонһоо хойшо үнгэрһэн 40 жэлэй туршада 21331 хэблэлэй хуудаһан хэмжүүртэй, 16 млн. 140 мянган хэһэг тиражтай 1395 элдэб номууд хэблэгдэн гараһан байна. Мүнөө дунда жэшээгээр тоолоод үзэхэдэ, гурбан хоног бүхэндэ хоёр ном хэблэгдэн гарадаг юм.

Буряадай номой хэблэл ном хэблэдэг универсальна эмхи зургаан мүн. Эндэ үргэн олон арад зондо зорюулагдажа, түүхэтэ-революционно, нийтэ-политическэ, уран зохёолой, ухибуудэй, литература шэнжэлэлгын, һуралсалай-педагогическа, хүдөө ажахын, үйлэдбэриин-техническэ, научно-популярна, хизаар ороноо шэнжэлэлгын ба бусад литература хэблэгдэнэ. Гансахан нёдондо жэл нийтэ-политическэ 35 ном, уран зохёолой 40-өөд ном, һургуулиинхидай, үзэхэ, багшанарай хэрэглэхэ 26 ном гэхэ мэтэ хэблэгдэһэн байна.

Гадна номой хэблэлдэ политическэ ба уран зохёолой олон номууд буряад хэлэн дээрэ оршуулагдажа, гарадаг юм. Буряад ороной ажалшад, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые түрэлхи хэлэн дээрээ шудалха аргатай. 1938 онһоо 1962 он хүрэтэр В. И. Ленинэй 40 гаран хэзээдэ мүнхэ зохёолнууд оршуулагдажа гараа. К. Маркс болон Ф. Энгельсын хэдэн зохёолнууд мүн лэ буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэнхэй. Дэлхэйн ба ородой классигуудай, мүн Советскэ Союзай ба социалис оронуудай аха дүү уран зохёолшодой номууд буряад хэлэн дээрэ саг үргэлжэ хэблэгдэн гарадаг байна. Бүри һаяхан поэт Ц. Бадмаевай оршуулһан В. Шекспирэй «Макбет» гэжэ драмын дэлхэй дээрэ суутай зохёол буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ гараба. Мүн буряадааршье бэшэдэг уран зохёолшодой номууд ород хэлэн дээрэ оршуулагдажа, эндэмнай олоор гарадаг болонхой.

Манай номой хэблэлэй гол шухала зорилго хадаа КПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, партиин шэнэ Программа, ЦК-гай Пленумүүдэй материалнуудые, мүн тэрэшэлэн түрүү дүй дүршэл тухай, үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулжа байһан арад зоной ажал тухай номуудые үргэн олондо зорюулжа хэблэн гаргаха ябадал мүн болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ номой хэблэл хүдөө ажахын үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай, эрдэм наукын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тухай номуудые гаргаха талаар зарим тэды хүдэлмэри хэһэн байна. Таряан ажал ба мал ажалдахи түрүү дүй дүршэл харуулха зорилгоор олон номууд хэблэгдээ. Жэшээнь, республикын малшадай дунда түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхын тулада һүүлэй хоёр хахад жэлэй туршада таби гаран номууд, хорёод плакадууд хэблэгдэн гараа. Эдэ номууд ба плакадууд республикын колхозууд, совхозуудай, хүдөө ажахын эрдэмэй эмхи зургаануудай бодото жэшээнүүд болон тоо баримтануудые үндэһэлэн бэшэгдэнхэй. Хэблэгдэн гараһан номуудай онсо илгаань юуб гэхэдэ, олон номуудые түрүү дүй дүршэлтэй, үйлэдбэриин түрүүшүүл — малшад, таряан ажал дээрэ хүдэлэгшэд өөһэдөө бэшэһэн байна. Тиигэжэ кукурузашад — СССР-эй Верховно Соведэй депутат Р. Гонсорунов, Н. Дамнилов, Ж. Цоктоев, В. Галданов, Н. Кондратюков, Ц. Бадмажапов, тугалшад А. Бронникова, З. Литвинцева, Д. Эрдынеева, Ж. Дугарова, хонишод Ш. Цыремпилова, Д. Норбоев ба бусад өөһэдынгөө ажал хэрэг ба зорилго тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн юм.

Буряадай номой хэблэл жэл бүри уран зохёолой номуудые олоор гаргадаг. Һүүлэй үедэ Д. Батожабайн «Тооригдэһэн хуби заяан» (хоёрдохи номынь), А. Бальбуров ба Д. Хилтухинай «Ажаһуухыешни захирнаб», В. Корнаковой «Мундаргын оройгоор гэгээрнэ», И. Никитинэй «Хэсүүгээр олдоһон алтан», Ч. Цыдендамбаевай «Буряад басаган» (ород хэлэн дээрэ), Н. Балданогой пьесэнүүд, Ш. Бадлуевай «Сэбэр басагад», Ц. Дондоковагай «Байгалай басагад» ба бусад олон номуудые уншагшадна абаба.

Үнгэрһэн жэлдэ уран зохёолшод Б. Мунгонов, Ч. Цыдендамбаев, Ц. Дамдинжапов, Ц. Галанов, А. Жамбалдоржиев, поэдүүд Ц. Галсанов, Д. Улзытуев, Ш. Нимбуев ба бусад олон нүхэд номуудаа гаргаһан байна.

Номой хэблэл мүн лэ эрдэм наукын талаар олоной уншаха номуудые хэблэн гаргана. Тиин эрдэмтэд Н. Малахиновай «Россидахи аграрна эволюциин хоёр формо тухай», В. Пайдаковагай «Мүнөө үеын буряад драмын театр», В. Найдаковой «Буряад литературадахи социалис реализмын асуудалнууд», М. Хамагановай «Буряад арадай аман зохёол шэнжэлэлгэ» гэхэ мэтэ номууд гаранхай.

Манай республикын 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа, хамтадаа хорёод тусхай ном хэблэгдэхэ ёһотой. Тэдэнэй зариманиинь мүнөө гараад байна, нүгөө номуудынь һайндэр болотор гү, али жэлэй ... дэн гараха зэргэтэй.

Жэл бүри олон н... сахадаа, бидэ номуу... ень олон болгохо гэ... бди. Харин түбхын ... мүнөөнэй үеын агуу... гүүдые, арад зониие ... зэгы бодолтой, гүн у... олоной дунда табих... Коммунизм далайса ... гуулжа байһан арад ... хэблэн гаргаһан ном... хүргэхэ, тэдэниие а... уряалха, арад зоной ... сые бүри үргэхэ ёһо... ба искусствын ажа... парти, правительств... лэгшэдэй уулзалга ... зорилго табигдаа бэ...

Гэхэ зуура, манай ... хүдэлмэридэ үшөө ... дайралдана. Тэдээн ... апрель һарада үнгэр... лай хүдэлмэрилэгшэд... рэ тон зүб һанамжа... байна. Удхынгаа ба ... талаар һула зарим н... гэжэ тэндэ хэлсээ һ... гаяа ажалай түрүү д... руулһан номуудые ... соонь һайнаар гарга... һураадүй байнабди. ... гаха хэрэгтэ олонии... баадуулагданагүй.

Гэбэшье ажалдаа ... тагдалнуудаа усадха... хэблэлэй хүдэлмэрил... оролдолго гаргана. ... олон янзын номуудые ... үргэн олон арад зон... лай талаар хүмүүжүү... шухала хэрэг болоно ... са ойлгонобди. Энээ... соёл сурталай хүдэлм... нуудаар зарлагдахаа ... эй ЦК-гай Пленумэй ... бодожо үзэхэдэ шух... шанартайшье байһан...

Буряадай ном...
глав...

Буряадай уран зохёолшод һүүлэй үедэ унша... үргэлжэ уулзалгануудые хэнэ. Зураг дээрэ: мэдэ... Цырен-Дулма Дондокова А. М. Горькиин нэрэмжэ... канска библиотекэ соо болоһон уулзалгын һүүлээр ... шадтаяа хани ёһоной хөөрэлдөө хэжэ байна.

Э. БРЮХАНЕ...

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной июнийн 7.

...олото композиторай 60 жэл

...иин 6-да Советскэ Союзай элитэ ...Р-эй арадай артист Арам Ильич ...эhөөр 60 наhанай ой гүйсэбэ.
...рмян бүлэ соо Тифлис городто түрэ...гэнь ремесленник—хабтаhалагшын ... Арам Ильич 19 наhатайhаа хүг...а эхилээ. Тиихэдээ Гнесинтэнэй нэ...ай техникумдэ 1925 ондо абтажа, ...сэрээ. 1929 ондо Москвагай кон...hан юм. 1934 ондо тус консерва...аспирантура дүүргээ.
...мта фортепианын, мүн скрипкын ...hон концертнуудынь гайхалтай бая...

1942 ондо «Гаянэ» гэжэ балет зохёожо, тэрэниинь Ленинградай оперо, баледэй академическэ театр табяа hэн.

«Спартак» гэжэ баледынь мүн лэ ехэ амжалтатайгаар харуулагдажа байнхай юм. Мүн бусадшье хүгжэмэйнь зохёолнууд ехэ олон.

А. И. Хачатурянай хүгжэм ирагуу hайхан, алишье талаараа шалгарма байдаг. Тиимэл хадаа бүхы дэлхэй дээрэ суурхана бшуу.

Ленинэй, Ажалай Улаан тугай орденуудаар, хэдэн медальнуудаар тэрэ шагнагданхай.

Зураг дээрэ: СССР-эй арадай артист, Ленинэй шангай лауреат композитор А. И. Хачатурян.

ТАСС-ай фотохронико.

Соведүүдэй хүдэлмэри

...бхитэдые олоор элсүүлэн

Райсоведэй сессиhээ

...ветскэ райсоведэй ...тын гурим сахиха ...д» гэhэн асууда...э.
...райсоведэй депу...hагаи начальник ...эл хэhэн байна.
...скэ районой хэм...hамуу ябадалнууд ...ады тиигэбэшье, ...рын туршада ху...ха ябадал нилээд ...нэй ехэниинь ар...олбоотой.
...ахиха хэрэгтэ гол ...үлөөлэгшэд хабаа...йоной дружинни...дта 4000 хүн ха...нигууд үйлэдбэ...коммунис ажалай ...унистнууд болон ...болоно. Эдэнэрэй ...hальхай ябадал...э, усадхагдана ха

...эй юу хэжэ ша...заhабарилгын за...д харуулна. Эн...омитет (түрүүлэг...) дружиныи ажал ...эрилжэ, дааhан ...тын гурим эбдэг...өөр тэмсэнэ. Мүн ...Управлениин, шэ...нэ заводой кол...кинанууд эдэбхи...арна.
...олониитын эдэб...тайгаар арад зоной ...ын, хүмүүжүүл...гэнөөр ябуулна. 5 ...70 гаран лекци

уншагдаа. 218 хөөрэлдөөн гурим эбдэгшэдэй дунда үнгэргэгдөө, мүн багашуулые хүмүүжүүлгын талаар олохон хэмжээн абтаа.

Олониитын эдэбхитэдэй, арадай дружиннигуудай иимэ оролдолго хүсэ гаргажа, ниитын гурим сахилгые hайжаруулжа байбашье hаань, үшөөл аараг ябадал гаргаха ушарнууд дүүрэн усадхагдаагүй байhаниинь гэмшэлтэй. Илангаяа ургажа ябаhан бага үетэн—үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэг мүнөө үедэ шухала асуудалнуудай нэгэн болоно.

1-дэхи hургуулиин 7-хи классай hурагша Баир Шаракшинэ, арбан зургаатай Федор Яковлев гэгшэд хүмүүжүүлгын hула дээрэhээ зэмэтэ ябадалай харгыда орохон байна.

Зарим гэр бүлэдэ үхибүүдээ зүбөөр hургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгые хэшээн анхархагүй, харин өөhэдөө архи ууажа хэрүүл шуугаатай байдаг. Ажахы, предприяти, организацинуудай коллективүүд иимэ бүлэнүүдтэ халуун нүлөө, туhаламжа үзүүлхэ зэргэтэй. Мүн түбхын түрүүндэ, hургуулинуудай хүмүүжүүлгын асуудал хараха, шэнжэлхэ шухала.

Ажалшадай гомдолоор шалгалта хэгдэнэ

Улаан-Үдын Советскэ райсоведэй гүйсэдкомой оролдолгоор ажалшадай мэдүүлгэ, гомдол шалгаха хэрэгтэ депутадууд, штатнабэшэ инспекторнууд, пенсионернууд болон ниитын бусад эдэбхитэд олоороо хабаадана.

hаяхан шэлэй заводто иимэ шалгалта хэгдээд, ажалшадай мэдүүлгэ, гомдолнуудта заводой дирекци хайша хэрэгээр хандана гэжэ элирүүлэгдэбэ. Жэшээлхэдэ, кочегар нүхэр Павлюкевич ажалhаам гаргыт гэжэ февралиин 20-до мэдүүлгэ бариhан байгаа. Теэд ЖКО-гой начальник нүхэр Гусевский тэрэниие хаража үзэнгүйгөөр унжагайруулаа.

Мүн хүдэлмэришэн Тайшиновскаягай салингыень дээшэлүүлхэ гуйлтатай мэдүүлгэ hара үлүүтэй саг соо ямаршье харюугүй хэбтээ. Гэр байрын асуудалаар орохон мэдүүлгэнүүд мүн лэ хэдэн hараар дараанда хэбтэдэг байба. Ажалшадай мэдүүлгын олонхинь бүридхэлдэ абтадаггүй, тиигээд анхарагдангүй үлэшэдэг ушар үзэгдөө. профсоюзай комитет, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Попков ажалшадай мэдүүлгэ, гомдолнуудта анхарал хандуулдаггүй, hанаа амар hуудаг байна.

Д. Колмаков.

hонирхолтой выставкэ

...оо шэнжэлдэг ...республикын...ойдо зорюулан, ...ыставкэ эмхид...ша гаран фото ...диаграмманууд. ...Зураг бүхэнэй ...барилhан үгэ...оор бэшээтэй.
...түрүүшын рево...мпил Ранжу...скын хүдэлмэ...адуудай Со...эгшэ байhан ...сков, тэрэнэй ...ентьев гэгшэдэй ...нэгэ рама соо

...раг дээрэнь ...мжэтэ колхо...ранична» сов...правлениин ...байhаниинь ...нэ фото 1934 ...үблөөндэ ха...дунда за...колхозой тү...Шаблин hуу...онер). Доронь ...ан «Уhан мо...Гушан жэ...спубликымнай ...аhан тулюур...аб даа! Ха...ажахымнай ...эр хэды hай...

наар хангагдана гээшэб! Колхоз, совхозой полинууд дээгүүр комбайн, трактор мэтын хүсэтэ агрегадууд таhалгаряагүй хүнхинэн, хүдөө талыемнай зэдэлүүлнэ. Энэ ехэ хубилалтые харуулhан фото зурагуудшье тус выставкэдэ бии. Кукуруза хуряадаг комбайнаар Б. Б. Галдановай участогhаа «полиин хатание» хуряажа байhыень харуулhан фото. Хажуудань «Родина» колхозойхиной шэнэ аргаар кукурузын силос даража байhан фото зураг хадаатай.

Нүгөөдэ зурагууд дээрэ Хяагтын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай түрүүшүүл. Тэдэнэй тоодо: «Погранична» совхозой хонишодой бригадын бригадир Б. Н. Цоктоев, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой эрхим хонишон Алексей Лаврентьевич Аносов, мэдээжэ кукурузашан Н. И. Дампилов, аймагай түрүү hаалишад Полина Вавиловна Потапова, Антонида Ивановна Шангина болон бусад.

Манай республикын экономико болон соёл болбосоролой хүгжэлтые харуулhан диаграмманууд мүн лэ hонирхолтой. Буряад орон доторхи тарилгын талмайн жэлhээ жэлдэ үргэдэжэ байhые, мал ажалай продуктнуудай улам ехээр абтадаг болоhые, hургуули, садуудай, клуб ба библиотекэнүүдэй, элүүрые сахиха эмхи зургаануудай бүри олошоржо байhые харуулhан арбан диаграмма бии.

Музейн эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Мария Петровна Игумнова энэ выставкээ абаад, Хяагтын совхозой хоёрдохи отделенеэр (Бүрдэн нютаг) ябажа ерээ. hаяын үдэрнүүдтэ аймагайнгаа бусад нютагуудаар ябаха юм.

Музейн хүдэлмэрилэгшэд выставкынгээ экспонадуудые тайлбарилха зуураа, аймагай болон республикын культура, экономикын хүгжэлтэ тухай хүн зондо ойлгуулжа үгөө.

— Совхозой ажалшад нүүдэл выставкыемнай угаа hонирхожо хараа. Олон асуудал hураа. Илангаяа Совет засагай түлөө тэмсэлшэд тухайда тэдэнэр hонирхоhон байча. «Цыремпил Ранжуровые Хяагантын баяшуул сагаантанда барижа үгөө юм» гэжэ совхозойхид хэлээ. «Энэ выставкээ манда үгыт» гэжэ бүрдэнэйхидэй гуйхадань, тэдэндэ хэдэн фото зурагууд болон диаграммануудые дахин буулгажа, зуража үгөөбди,—гээд Мария Петровна Игумнова хөөрэнэ.

Манай республикын аймаг бүхэндэ, мүн колхоз, совхоз бүридэ иимэрхүү нүүдэл выставкэнүүдые эмхидхэхэ арга боломжо хүсэд бии. Тиимэhээ Буряадайнгаа республикын алдарта ойн бэлэдхэлэй үдэрнүүдтэ, тэрэшэлэн хойшодоошье ойлгуулламжын хүдэлмэриин иимэ hонирхолтой аргые хаа хаанагүй үргэнөөр хэрэглэдэг болоо hаа, ехэ hайн бэлэй.

Ц. Будаев.

ЛАТЫШ ЗОХЁОЛШОД МАНАЙДА

★ ★

С. АНГАБАЕВ

ЯН СУДРАБКАЛНДА

Энэ шүлэг бэшэхэ
эрхэтэй гүб,
мэдэнэгүйб,
Эжы абам, энэ наhам зүхирна!
Энэ шүлэг бэшэхэ
эрхэтэй гүб,
мэдэнэгүйб,
Эжэлүүдгүй бэшэхэ гэжэ
альгам захирна.
Бэшэхынгээ урда бэхэ, саарhа бэлдээгүйб.
Бэеэ харин, бэеэ, хүсөө шалгааб.
Холын холо руу абяагаа үгөөд шагнааб,
Хоолой соогоо хонгёо аялгануудаа илгааб.
Манаанда байhан мал адаhаа шалгааб.
Шанха дээрээ шаргал нараа hуулгаад,
Шадал мэдэ, үгы hаа, бү ялара—гээд,
Хамагаа сэбэрлэн, хамсыгаа шуужа ороод.
Хамсыгаа шуужа ороод хара хүдэлмэришэндэл.
Харахадам урдам хада уулануудтал шүрэтэн,
Кавказ шэнги—Балтика дабагдахагүй далай.
hанаад үзэхэдэм, hанаан соомни багтанагүй!
Үгэнүүдни дутаhандал, дууhаhандал адли бэлигнэй.
Үльгэр эндэ—үгэли үгэнэгүй оройдоо;
Дэлгэр баян дэлхэй дээрээ битнай
Дахяад гаража, юрөөн байжа ооглооб.
Зээрдэ мориной, гүйдэлшэ мориной hүлдэ
Хээрэ талада, харгы замдаа ябахадам,
Залагты гэжэ зон арадтаа хандааб.
Зүүн зүгэйхеэр зүрхөө барин ханданам.
Зүүн зүгэйхеэрээ зээрдэ мориндоо hуугаад,
Баруун холын Балтикын долги hамараад,
Бэлиг талаангытнай бэшэhэн зохёолдоо гаргаад,
Бэлэг болгожо Буряад нютагаа абаашахам.

Андрей БАЛОДИС

Дэлхэйн үхибүүд барандаа адлинууд

Далайн эрьедэ үхибүүд зэргэлжэ hуугаад,
Дайшалхы корабль удаан ажаглажа болохо.
Дэмы юумэнhээ хэрэлдээ, арсалдаа гаргаад,
Дахинаа тэдэшни удангүй эбээ олохо.

Дэлхэйн үхибүүд барандаа адлишуу гэхээр.
Дэгээ, губшуур, шубуун гэхэ мэтэ баран,
Таагдаагүй таабари шэнги, hонирхуулха ехээр.
Тэдэшни муу hанахые мэдэхэгүй харин.

Түхэл шарайгаар ондо ондоош hаа халта,
Тэрэ энэньшье сугтаа наадаха хүхюутэй.
Үнэн нүхэсэлдэ, сэбэр сэхэ ябадалда
Үхибүүдhээ ехэшүүлэй hурадаг hаань зүйтэй.

Хитад, полягшье бай, грек, шведшье,
Хара, сагааншье бай—тэдээндэ хамаагүй.
Багашуул танилсаха, эжэлшэхэ хэнтэйшье.
Бэе бэеэ мэхэлжэ, хардажа hураагүй.

Наранай элшэдэ үхибүүд умбана эртээр,
Нюдэдынь, hарадал, ошотоно холоhоо дүхэригтэн.
Дэлхэйн үхибүүд барандаа адлишуу гэхээр.
Дэлхэйн үхибүүдтэ амгалан байдал хэрэгтэй!

А. Бадаев оршуулба.

Хани барисаанай үдэшэ

Манай республикын ниислэл хотын Ленинэй ордено оперо болон баледэй театрай хилэн хүшэгын ирагдахада, ород, латыш, буряад хэлэнүүд дээрэ: «Аха дүү Латвиин уран зохёолшодто амар мэндэ!» гэhэн үгэнүүд улаан бүд дээрэ томоор бэшээтэй харагдана. Эгсэ 6 сагта нэрьемэ альга ташалгаар уггагдан айлшаднай ендэр дээрэ гарана.

— Манай республикада хамагhаа түрүүлэн Россингаа Федераци соо латыш литературын үдэрнүүдые нээхэ эрхэ олгоhон ушар гүн зүрхэнhөө hайшааха зуураа, энэ хадаа манай оронай олон арадуудай соёл культурын саашадаа коммунис культура болон нэгэдэн hалбаралгын нэгэ шата, тэрээн тээшэ хэгдэhэн алхам гэжэ ойлгонобди,— гээд, хани нүхэсэлэй үдэшые нээhэн Буряадай уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ **Н. Г. Балдано** онсолон тэмдэглэбэ. — Москва, Новосибирск, Свердловск городуудта үнгэргэгдэхэ эдэ үдэрнүүд хадаа манай арадуудай аха дүүгэй хани харилсаанай hайшаама гэршэ мүн болоно. Аяар холын Латвиhаа түрэл литературынгаа үдэрнүүдые үнгэргэхөө ерэhэн айлшадаа амаршалха зуураа, тэдээндэ халуун баяр хүргэнэб.

Удаань БПСС-эй обкомой секретарь **Д. Д. Лубсанов** үгэ хэлээ. Тиихэдээ:

—Балтика болон Байгал, Буряад орон болон Латви гэhэн үгэнүүд мүнөө хани дүтөөр, зүрхэндэ илангаяа гүнзэгы удха шанартайгаар зэдэлнэ. Тиимэл хадань хани харилсаагаа ганса мүнөөшье бэшэ, саашадаа бэхижүүлхые, хани нүхэдэйнгөө творчестводоо ехэ амжалта түйлахыень үнэн зүрхэнhөө хүсэнэб,—гэжэ хэлэбэ.

Оперо болон баледэй театрай бүхы hууринуудые бүлтыень эзэлhэн манай ниислэл хотын олониитын болон ажалшадай түлөөлэгшэд хани нүхэдэймнай делегациин хүтэлбэрилэгшэ уран зохёолшо **Визбулис Берце** гэгшын трибуна дээрэ гарахада нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

— Байгал далай, Балтика гэжэ оло дахин хэлсэнэбди. Теэд тэдэмнай бэе бэеhээ холошье бэшэл гэжэ тоолохо байнаб. Юуб гэхэдэ, Улаан-Удэ Ригэ хоёрой хоорондохи 6 мянган километр зайе оройдоол наймахан сагай туршада гэхэ гү, али хоногой гурбанай нэгэн соо дабаабди. Ганса энэшье зай бэшэ, харин зүрхэнүүднай ойро дүтэ байна бшуу, — гэжэ айлшанайнгаа hанамжаяа хэлэхэдэнь, зал соо альга ташалган баhа нэрьешэнэ. hүүлдэнь Визбулис Берце латыш литература тухай хөөрэжэ үгөөд, Буряад орон ерэhэн айлшад уран зохёолшодтой суглараагшадые түд бүридэнь танилсуулна. Мүн латыш айлшадтай хамта Москва хотоhоо ерэhэн уран зохёолшодой зүгhөө поэт Гарольд Регистан үгэ хэлэхэ зуураа, аха дүүгэй арадуудай литературын халуун хани барисаанай гүнзэгы удха шанартайе тэмдэглэбэ.

— Москваhаа ерэхэ дээрэмни РСФСР-эй уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ Леонид Соболев та бүгэдэндэ буряад, сибириин мэндые хүргөөрэйгты гэжэ захяа hэн. —гэхэдэнь, зал соо hүүгшэд ехэл сэдьхэлээ ханангяар угтаба.

hүүлдэнь латыш оронойнмай айлшад, Москвагай поэдүүд. Буряад оронойнмай уран зохёолшод шүлэгүүдээ уншажа эхилбэ. Нэн түрүүн ендэр дээрэ урданай латыш поэт Ф. Рокпелнис гаража, «Хара хилээмэн» гэжэ шүлэгөө уншаба. Удаань манай залуу поэт Солбон Ангабаев латыш Арадай поэт Ян Судрабкалнда зорюулhан шүлэгөө нэрьемэ альга ташалган доро уншаа.

— Балтиин далайн эрьеhээ ерэhэн айлшадайнгаа үмэнэ үшөө дайнай үедэ, совет Латвиин газар дайдые немец булимтарагшадhаа сүлөөлхэ үедөө бэшэhэн шүлэгөө уншахам,—гэжэ поэт Данри Хилтухин мэдүүлээ.

Балтиин далай хараад,
Баяр мэндэ хүргэнэб.
Харатан дайсанаа дараад,
Хариха сагни дүтэлнэ,—гэхэдэнь,

айлшаднай илангаяа халуунаар альга ташаба.

Поэдүүд Имант Аузинь, Андрей Балодис, Мейнгард Рудзитис, Лия Бридака, Имант Зиедонис, Цицилия Динере, Н. Задорнов (Латви), Блынский, Г. Регистан, А. Ойслендер, С. Поликарпов (Москва), Ц. Бадмаев, Ц. Жимбиев, Ч. Намжилов, Ц. Дондокова, Н. Дамдинов (Буряад орон) гэгшэд өөhэдынгөө шүлэгүүдые ород, латыш, буряад хэлэнүүд дээрэ уншажа, бараниие баясуулаа.

Хани барисаанай үдэшэдэ хабаадагшадта оперо болон баледэй театрай, Буряадай дуу, хатарай ансамблиин артистнар hонирхолтой концерт харуулаа.

★ ★

Латыш оронhоо болон Москваhаа ерэhэн айлшаднай Буряад оронойнмай ниислэл хотын фабрика, заводуудаар, дээдэ hургуулинуудаар ябахаhаа гадна сүлөөтэй сагтаа город шадарай үзэсхэлэн ногоон газарнуудаар ошожо, Буряад оронгой байгаалиие hайхашаан харана.

Зураг дээрэ: манай айлшад Үдэ мүрэнэй урда эрьедэхи үндэр ганга жалгын оройдо гараад, Улаан-Үдымнай юрэнхы панорамые хаража байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

★ ★ ★

Социалис оронуудаар

Хүгжэлтын шата дээрэ

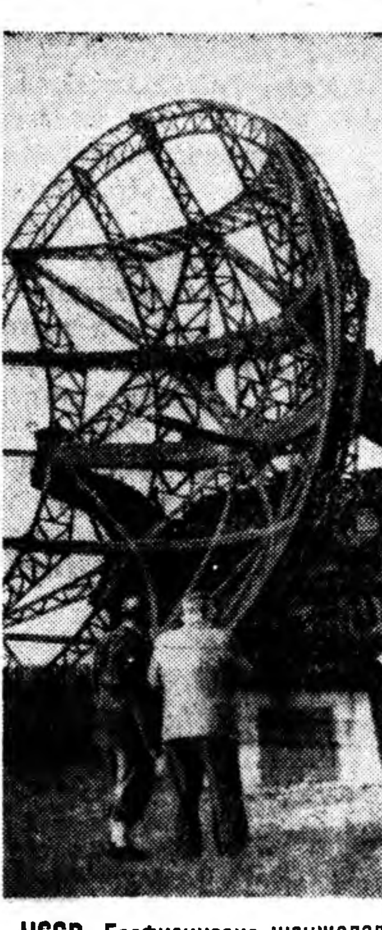

ЧССР. Геофизическэ шэнжэлэлгэнүүдтэ 60 гаран гүрэн хабаадаха юм. 1964 оной январиин 1-hээ 1965 оной декабриин 31 болотор иимэ шэнжэлэлгэнүүд хэгдэхэ.

Чехословакиин эрдэмтэд энэ шэнжэлэлгэдэ бэлэдхэжэ эхилэнхэй. Ондржейовадахи, Высокие Татры гэдэгтэхи обсерваторинууд шэнжэлэлгэдээ бэлэдхэжэ байна. Зураг дээрэ: Ондржейовын обсерваториdo тодхоhон радиотелескоп.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

1.

Замай тэмдэглэл

Ямаршье сагта Дунай мүрэн дээрэхи Чепель арал шэнгэн утаан соо харагдана. Тэндэ олон тоото заводуудай хоолойнууд жэрылдэнэ. Аралда дүтэлэн ошоходо, хүндэ, шанга сохилтонууд нэернэ. Тиин Чепель хадаа Венгриин үнэхеэрээл түмэр баатар юм. Комбинадhаа гараhан түмэр замуудаар эшелонууд таhарангүй ябана. Гансал Эхэ орон дотороо бэшэ, мүн тэрээнhээ аяар холуур суутай болоhон Чепелиин гайхамшагта мэргэжэлтэдэй бүтээhэн зүйлнүүдые тэдэ эшелонууд шэрэнэ.

Станок бүтээлгын заводой байшангууд соо ороходо, айхабтар олон машинанууд байдаг. Тэдэ заводуудай дэргэдэ сагаан халаадуудтай хүнүүд хүдэлнэ. Хүнүүд машинануудые врачнууд шэнгеэр шалган үзэнэ.

— Энэ хадаа манай омогорхол юм,—гэжэ станок бүтээлгын заводой технолог Йожеф Шторк гэгшэ машинанудай хажууда ошоходомнай хэлэнэ. — Советскэ Союзай захилаар бүтээгдэhэн, электромоторой корпус үйлэдбэрилхэ автоматическа лини гээшэ.

Айхабтар нарин оньhото зүйлнүүдые олоор бүтээдэг эдэ гайхамшагта станогуудые харахадаа зохёон байгуулха хэды ехэ юумэн хэгдээ гээшэб гэжэ hанагдана.

— Бидэнэр энэ лини дээрэ хүдэлмэрилдэг хүнүүд тухай бододог байнабди,— гэжэ Йожеф Шторк хэлэбэ. —Танай орон дотор коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулгада хабаадалсанабди гэжэ мэдэхэдэ бидэнэртэ ехэ аятай байдаг.

Тэндэ Надь Дьюла гэжэ наhатайшаг хүн ажаллана.

Слесарьнуул-хабсаргагшадай бригадын социалис гэhэн нэрэ зэргэ олохо эрхын түлөө яажа тэмсэhэн, иимэ нэрэ зэргэдэ яажа хүртэhэн тухайнь Дьюла хөөрэнэ. Надь арбан долоон жэл соо партиин зэргэдэ ябана, Чепельдэ хорин табан жэл соо хүдэлмэрилнэ, заводой партийна комитедэй гэшүүн юм. Өөрынгөө мэргэжэлдэ дуратай энэ хүнэй хөөрэхые дуулахадаа, эдэ цехүүд дотор иимэ сэсэн машинанудай яажа байгуулагдаhаниинь элитэ болоно.

Мүнөө иимэ хүнүүд Венгридэ олон. 30 мянган бригаданууд, 300 гаран заводууд болон цехүүд социалис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэнэ. Энэ ушар хадаа социалис мүрысөөнэй үнэхөөрөөл олониитын хэрэг болоhон тухай гэршэлэн харуулна.

Иимэ юумэн Дунауйварош гэжэ шэнэ промышленна түбтэ тон hайнаар харагдана.

Дунауйварош хадаа социалис Венгриин залуу хото юм. Энэ хото Дунапентеле гэжэ багахан хүдөө газарай орондо урган гараhан байна. Эндэ 1944 оной намарай манан соогуур бидэнэрэй Дунай мүрэниие гаталан гараhан саг hанагдана. Хабтагар ехэ набшануудтай кукурузын поли байгаа hэн. Тиихэдэ металлургическа комбинадай ехэ байшангууд эндэ баригдаха гэжэ хэншье hанаагүй. Тэрэ үеын хатуу шанга намар Венгриин ерээдүй тухай мэдэхэ гээшэ бэрхэтэй байгаа.

Залуу хото, залуу хүдэлмэршэд. Хүнүүд дүй дүршэлөөр дутамаг байбашье, ажал хүдэлмэреэ үргэн далайсатайгаар ябуулна.

— Мастер Йожеф Надь өөрынгөө хоёр хүдэлмэришэдтэй хамта прокатна станай голнуудые хүргэхэ тон шухала арга олоhон байна,— гэжэ инженер Вагнер Ласло хөөрэнэ. — Энээнhээнь хахад миллион форинт алмалта болоо. Нүгөөдэ нэгэ жэшээ абаад үзэе. Мартеновскэ цех дотор инженер Ренаши Геллерт, энергетик Янош Ольтледер, обер-мастер Тот Густав гэгшэд мартеновскэ пеэшэнгүүдые хүргэхэ шэнэ арга оложо, үнэхөөрөөл ехэ юумэ хээ. Энэнь тон ехэ ашагтай зүйл болоно. Энэ ухаалан зохёолгын шухала зүйл байhаниие хараадаа абажа, бидэнэр энээниие Экономическа талаар Харилсан туhалалсаха Соведэй оронуудта дамжуулан үгэхөөр бэлдэжэ байнабди.

hүүлэй жэлнүүдтэ партимнай хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа, Венгриин ажалшадай ухаан бодолые эрид шэнээр хубилгаа. Ажалшад гүнзэгы бодолтойгоор юумэ хэдэг, урид холо харадаг болоо, өөрынгөө хэрэгые бүхы социалис хани барисаанай хэрэгүүдтэй холбоотой гэжэ ойлгодог болоо.

Үнинэй хүдэлмэришэн— коммунист, Россидахи Октябриин революцида хабаадаhан Йожеф Шимон гэгшэтэй бидэнэр партиин Будапештын нэгэ райком соо уулзаабди. Тэрэмнай иигэжэ хөөрөө:

— Би бүхы социалис лагериин амжалтануудые харахадаа юундэ баясахагүй гээшэбиб. Энэмнай коммунизмын хаа хаанагүй илахын түлөө оролдохо гэhэн манай ниитын хэрэг, манай ниитын зорилго болоно ха юм.

(*Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта*)

Агаһаа ерэһэн бэшэг

Шэнэ музей

1963 оной майн 21-нэй үдэр — нютаг ороноо шэнжэлхэ округой музейн нээгдэхэ үдэр хүрэжэ ерэбэ.

Агын буряадай национальна округой түб—Агинск тосхоной Комсомольско үйлсын 17-дохи номерой тэбхэгэр томо гэртэ орохо үүдэн дээрэ «Музей» гэһэн томо гаршаг, мүн «Орожо ерэхыетнай уринабди!» гэһэн үгэнүүд бэшээтэй, бүгэдын анхарал хандуулжа байхань харагдана.

...Үдэрэй 2 час. Округой центрһээ, колхозуудһаа, Шэтэһээ уряалаар ерэһэн айлшад шэнэ музейн газаа олоороо зогсон байнад. Удангүй баяр ёһололой оршон байдалда нютаг ороноо шэнжэлхэ окружной музейе нээлгэ эхилбэ.

Окргүйсэдкомой культурын таһагые даагша нүхэр Ж. Д. Доржиев окружной музейн нээгдэһэнтэй амаршалаад, арадай культурна ажабайдалда тус хэрэгэй гүнзэгы удха шанартай байһан тухай хэлэнэ.

КПСС-эй Агын окружкомой секретарь нүхэр Н. Ж. Жугдурова, окргүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр Н. Н. Копылов болон бусад олон нүхэд амаршалгын баярай халуун үгэ хэлэбэд.

— Нээгдэжэ байгаа музеймнай нютаг оронойнгоо түүхые шэнжэлхэ хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүргэхэ ушартай. Музейдэ табигдаха зүйлнүүдые бэлдэхэ хэрэг олоной хүсөөр, эдэбхеэр бүтээгдөө. Музей эмхидхэлгэдэ хабаадагшадта халуун баясхалан хүргэнэб,—гээд музейн директор, уран зохёолшо Ж. Б. Балданжабон сугларгшадай нэрьемэ альга ташалган доро үгэеэ дүүргэнэ. Удаань музейе байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадагшадта Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдана.

Музейн бүхы залнуудаар хүн зон дүүрэн. «Шулуун зэбсэгэй үе» гэһэн таһагта һонин зүйлнүүд табяатай. Эндэ округой дэбисхэр дээрэһээ (Хүнхэрһөө, Будаланһаа, Шандалиһаа, Аргалиһаа, Хялаһаа, Пожоһоо ба бусад олон газарнуудһаа) олдоһон шулуугаар хэһэн эртэ урдын хүнүүдэй зэбсэгүүд, мамонтын томо сэмгэнүүд, шүдэн, һоёонууд бии.

«Түмэр зэбсэгэй үе» гэһэн таһагта тэрэ үеын зоной абажа ябаһан түмэр зэбсэгүүд, хайлуулһан түмэрэй үлэгдэлнүүд, шабар амһартануудай бутардаһанууд, хүмэг хабсагайнуудта эртын зоной һиилэһэн зурагуудай фотобуулгабаринууд бии.

Музей саашадаа хоёр бүлэг боложо хубаарна: «Октябрьска революциһаа урдахи саг» ба «Октябрьска революци, тэрэнэй һүүлээрхи саг манай үдэрнүүд хүрэтэр». Агын талада баян, үгытэй хоёр ангинуудай бии болоржо, һүүлээрнь ангиин тэмсэлэй бусалһан үеые тэндэ элдэб олон документнүүдһээ мэдэжэ, хаража болоно.

Арад зоной эрхэ сүлөөгэй түлөө бэеэ гамнангүй тэмсэһэн хүнүүдшье энэ үдэр музейдэ ерэнхэй ябанад. Тэдэнэй дунда—Алханын партизанай отрядай сэрэгшэ ябаһан Федор Ефимович Губов тэмсэлэй халуун үдэрнүүд тухай иигэжэ домоглон хөөрэнэ:

— Мүнөө бидэнэй урда—үргэн харгы. Иимэ жаргалтай үдэрнүүд ерэхэ гэжэ этигэжэ ябагша һэмди. Тэрэ үедэ абажа ябаһан дайшалхы зэбсэгүүднай эндэ табигдаба ха юм. Сэдьхэл хүдэлгэмээр лэ. Зай, нүхэдни, коммунизмын һаруул һайхан үе сагые улам ойротуулхын тула эдэбхитэй, шударгыгаар тэмсэхэ ёһотойбди.

«Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайн» гэһэн таһаг соо һонирхолтой документнүүд мүн лэ олон. Орон нютагаа фашис булимтарагшадһаа эрэлхэгээр хамгаалалсаһан баатар хүбүүдэй фото-дүрэнүүд, орден, медальнууд, фронто... гүүд, шүлэгүүд ... сүмөөхэнөөр таб...

Ажана амгала... түүхэтэ долоон ... жалтатайгаар ... Агын округой ... ажал, культуры ... сал, амаралта ту... һонороор харуул...

Округой мал ... гэжэлтэдэй нэгэ... колхозой ахалагш... Цыбиковэй, Буда... сын нэрэмжэтэ ... лишад Должит Ш... дыма Тогтоевагай... дын нэрэмжэтэ ... залуу хонишон, ... оренбургын аргы... шудалжа, 1962 ... пионой нэрэ зэрг... Жигмитова болон ... шуулэй фото-дүрэ... табигданхай.

Нютаг ороноо ... саашадаа улам ... нүүдээр баяжуулаг...

Энэ соёлой шэн... зоной харгы таһар... залуушье, элдэб ... нүүд эндэһээ шэн... бодолнуудые бэед... гарадаг байхал.

Агын тосхон.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, урда аймагуудта хура бороон орохо. Зүүн зүгһөө секундын 3—7 метр хүсэтэй һалхин бууха. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 3—5, үдэртөө 18—20 градус дулаан болохо.

Июнийн 8—9-нэй үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг байха, шииг нойтон орохогүй. Зүг бүхэнһөө һулаханаар һалхилха. Һүниндөө хойто аймагуудта 1—6 градус дулаан болохо. Зарим нютагуудта хюруу унаха. Үдэртөө хойто аймагуудта 11—16, бусад газар нютагуудта 18—23 градус дулаан байха.

Һаяхан нэгэ сэлмэг үдэр хуушанайнгаа танил, республикын суута шулуушан Братчиковай ажалладаг бригадын талмай тээшэ хэдэн фотозурагуудые буулгаха һанаатай зорёо бэлэйб. Теэд бригадын ажалладаг талмайда дүтэлэн ерэхэдээ, шэхэндэ дадал болоһон ажалай шэнжэ тэмдэг байбагүй. Харин энэм юун гээшэб! Тэндэһээ ёһотой Чайковскиин хүгжэмэй аялгын зэдэлжэ байхыень дуулажархёод ехэтэл гайхабаб. Барилгашадшье — зариманиинь һуунхай, нүгөө зариманиинь хүл дээрээ байнхай — тэрэ хүгжэмэй шэдитэ аялга хамагаа мартаад шагнашанхай байбад. Тэдэнэй урда нюргаар үндэр бэшэ, бата бэетэй, дунда наһанай нэгэ хүн скрипкэ дээрэ тэрэ шэдитэ хүгжэм наадажа байгаа бшуу. Би хэндэшье мэдэгдэнгүйгөөр тэдэнэй хажууда ошожо, фотоаппарадайнгаа оньһо даражархибаб. Тиигэжэ энэ фотозураг бии болоһон юм.

Һүүлдэ мэдэхэдэм, тэрэ хүмни Буряадай АССР-эй габьяата артист Н. И. Маторин байба. Николай Иванович суута шулуушанай бригадатай нягта холбоотой юм. Өөрынгөө һурагшад болохо Зүүн Сибириин библиотечнэ институдай студентнэртэй хамта барилгашадай талмайда саг үргэлжэ айлшалдаг, «Хүгжэм гээшэ ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ ехэ үүргэтэй» гэһэн темээр концерт-лекцинүүдые үнгэргэдэг юм байна. Энэньшье ойлгосотой. Ушар юуб гэхэдэ, Братчиковай бригада хадаа Зүүн Сибириин библиотечнэ институдай хамтын байрые саг болзорһоонь урид ашаглалгада тушааха гэжэ эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай бшуу.

Барилгын талмай дээрэ ажалайшье, аянгаташье хүгжэм зэдэлжэ байг лэ.

А. Мантаевай фото-текст.

ЯАРМАГ

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭР

Республикымнай нислэл — Улаан-Үдэ хотын худалдаа наймаанай организацинууд байгша оной июнийн 5-һаа 25 болотор эд бараа наймаалха яармаг эмхидхэбэ. Тус яармаг Революциин талмай дээрэ түхеэрэгдэжэ, түрүүшын үдэр нилээд ехэ хубсаһа хунар, элдэб янзын бүд ажалшадта наймаалагдаа. Городой, мүн республикын ажалшадта хубсаһа хунар наймаалха талаар горпромторгын эмхидхэһэн павильон, киоскнууд түрүүшын үдэр яһала һайнаар наймаагаа эмхидхэһэн байна. Тэрэ үдэр эмхидхэгдэһэн 22 киоск, 20 гаран лотогуудта, хэдэн павильонуудта табигдаһан элдэб хубсаһа хунар, эд бараан 15 мянган 250 түхэригтэ наймаалагдаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо хэдэн мянган түхэригөөр үлүү болоно. Улаан-Үдын нэгэдэхи магазинай наймаалагшад Л. Сергеева, Э. Меркулова гэгшэд нэгэ үдэрэй туршада ехэ юумэ ажалшадта наймаалһан байна. Мүн 32-дохи магазинай наймаалагшад М. Таразанова, Л. Комарова, 70-дахи магазинай — Г. Кузьмина, Т. Бекевалинская, 17-дохи — Т. Сергеева гэгшэд тус тустаа хэдэн мянгаад түхэригэй эд бараа наймаалжа, үдэрэйнгөө даабарие үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. Ажалшадай эрилтые хангаха зорилготойгоор эмхидхэгдэһэн тус яармагта горпромторгын магазинуудһаа бэшэ организацинууд түрүүшын үдэр шухала эд бараа наймаанда гаргаагүй байшоо. Шалтагааниинь бэдэрхэдэ, зарим хүтэлбэрилэгшэд яармагай үедэ бааза, складуудаа хаажа, шалгалта хэжэ байба. Жэшээнь, галантерейнэ наймаанай бааза (хүтэлбэрилэгшэнь И. А. Кришмарь) эдэ үдэрнүүдтэ бии үгы складуудаа шалгалтада хаажархёод байнхай. Мүн Ц. М. Дугаровой ударидадаг гуталай бааза, мүн культоргын хүдэлмэришэдэй яармагта хабаадалсаагүй байдагынь гайхалтай. Худалдаа наймаанай министрэй орлогшо нүхэр Крылов эдэ бүгэдые мэдэжэ байбашье, хэмжээ абанагүй.

Республикын худалдаа наймаанай организацинууд яармагай түрүүшын үдэрнүүдтэ үзэгдэһэн дутуу дундануудые зайсуулха гэжэ найдахаар.

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: яармагай түрүүшын үдэр.

Л. Хайдуровай фото.

Хүгжэлтын шата дээрэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

Деникиндэ эсэргүү фронтдо эльгээхын урда тээ Ленинэй үгэ хэлэхые шагнаха тон ехэ зол жаргал намда тудаа юм. Венгридэхи революциин илаха байһанда Ленинэй хэды ехээр этигэдэг байһаниие би мэдэхэб. Владимир Ильич мүнөө үеын Венгрииие хараа һаа, хэды ехээр баясаха байгаа гээшэб. Социализм байгуулха тушаа манай бүхы хэрэгүүд, амжалтанууд дотор Ленинэй һургаал хэтэ мүнхэдөө бэелүүлэгдэжэ байна ха юм.

Ленинэй нэрээр Венгриин арад социализм байгуулха хэрэгтээ олон илалтануудые туйланхай, мүн ерээдүйдэ бүришье ехэ юумэ хэхэ байха.

Партимнай ерээдүйн сагта гайхамшагта ехэ юумэ хэхэ гэжэ хараална. 1980 он хүрэтэр национальна олзо доход дүрбэ дахин ехэ болохо байна. Мүнөө үеынхитэй сасуулхада, Венгриин индустри таба дахин ехэ болохо, эгээн түрүү техникэ, эрдэм ухаанай туйлалта ажабайдалда үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ байха.

Экономическа хүгжэлтын эдэ тоонууд ехэ хүгжэлтын ерээдүйн шатанууд мүн болоно.

2.

Бидэнэр Шаркерестеш гэдэг хүдөө нютаг шадархи набтархан болдог дээрэ байжа, сэнхир утаан соо холохон байһан хото тээшэ харанабди. Манай урда нэмжыһэн тала газар дээрэхи заахан гэр соо 1944 ондо манай командна пункт байһан юм. Тэндэхи тала газарта бидэнэр нүхэ малтажа ороод, фашис һүрэг дээрмэшэдэй танкнуудай добтолгые үдэр бүри сухарюулан сохидог байгаабди. Тэдэ танкнууд Будапештдэ хүреэлэгдэһэн гарнизондоо туһалха һанаатай һэн.

Тэндэхи нютагай хүнүүд Венгриин арадые сүлөөлхын түлөө наһа барагшадта дурасхаал болгон, манай командна пунктын байһан газар тушаа памятник бодхооһон байна. Тэрэниие тойруулан пионернүүдэй һуулгаһан гоё һайхан сэсэгүүд хабарһаа намар болотор туяатан харагдана.

Энэ шулуун гэр соо мүнөө юун байгаа гээшэб? Тэрэ гэртэ дүтэлэн ошоходомнай «Вперед» гэжэ кооперативай правлени» гэһэн гаршаг харагдана. Урдань тэндэхи помещигэй батрагуудай ажаһуудаг набтар муухай бараагуудай байһан газарта мүнөө кооперативай гоё һайхан барилганууд, шулуун гэрнүүд бодхоогдонхой. Тэндэхи нютагта урдань нимэ юумэ үгы байһан юм.

— Эдэ бүхы юумэн сүлөөлэгдэһэнэй һүүлээр баригдаа юм,—гэжэ кооперативай бригадир Шандор Коши хөөрэнэ.

Шандор хадаа урдань батрак ябаһан юм. Энэ хүн кооперативай шэнэ ажабайдал тухай омогорхолтойгоор хөөрэнэ. Кооперативнай жэл ерэхэ бүри бэхижэнэ, баяжана.

Саһһаа урид буурал толгойтой болоһон Ференц Ридак гэгшэ правлени соо орожо ерэнэ. Манай хөөрэлдэхые шагнаад, тэрэ хүн иигэжэ хэлэбэ:

— Үнгэрэгшэ жэл бирагүйхэн жэл болоо. Манай эндэ хура бороо оройдоошье ороогүй. Урдань нимэ юумын болоо һаа, таряашад зобожо, ехэ газар баяшуулай гарта орохо байгаа бшуу.

— Тиигэбэшье, хэды ургаса абааб та?

— Шандор, манай ном соо харыш, —гэжэ Ференц Ридак хэлэнэ.

Шандор бүридхэлэй ном абаад, нимэ тоонуудые нэрлэнэ:

— Шэниисэ гектарһаа 22 центнер. Энэмнай «безостая—1» гэжэ гайхамшагта советскэ сорт гээшэл! Гектарһаа 25 центнер кукуруза абтаа. Мүн бусадншье ургамалнууд муу бэшэ байгаа. Тиин эгээн хэрэгтэй сагта табан недели соо дуһалшье бороон ороогүй.

Будапешт тээшэ ошоһон харгы дээрэ байдаг Шаркеррестеш дайнай үедэ арбан юһэ дахин гарһаа гарта ороһон байха. Эндэ гэрһээ байха бүхы газарынь снарядуудаар, гусиницануудаар сүм эрээлэгдэһэн юм. Тиихэдэ мүнөө энэ нютагай гудамжануудта черепицэ хушалтатай шулуун гэрнүүд жэрылдэжэ байна. Эдэ гэрнүүд дээрэ радиоприемнигууд болон телевизорнуудай антеннэнүүд хаа хаанагүй харагдана. Үдэр бүри почтальонууд 3000 гаран газетэнүүд, журналнуудые эндэ асарна.

Венгриин хүдөө нютаг урагшаа айхабтар ехэ алхам хээ. Таряашадай кооперативта ороһон ябадал арадай ажахын эгээн орёо ёрхэ һалбари дотор социализмын илалта мүн болоно.

Хүдэлмэришэнэй социалис парти хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай саг үргэлжэ оролдоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ сагай уларилай зохидгүй байбашье, орон дотор хольд бүриһөө (хольд гээшэнь 0,57 гектартай адли) 10 центнер шэниисэ абтаа. Мүнөө Венгриин хүдөө нютаг дунда зэргээр хольд бүриһөө 13—14 центнер ургаса абаха зам дээрэ гаранхай.

Газараа иигэжэ һайжаруулхадань Венгриин таряашадта юун туһалаа гээшэб? Иимэ асуудал хаанашье ябахадаа һурахадамнай, кооператив гэһэн гансал харюу үгтэнэ. Хүдөө ажахые техническэ талаарнь шэнэдхэн байгуулха, тэрэниие машинануудаар хангаха, таряашадай ажал хүнгэдхэхэ арга гансал кооператив олгоһон байна. 1957 ондо Венгридэ таряанай газарай 200 гектарта нэгэ трактор хүртэдэг байһан аад, үнгэрэгшэ жэлдэ 100 гектар бүридэ нэгэ трактор хүртөө. Мүнөө орон соонь 48 мянган трактор хүдэлмэрилнэ. Хүдөө ажахые химизацилха гээшэ ургаса дээшэлүүлхэдэ айхабтар ехэ удха шанартай! Үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүридэ 20 килограмм минеральна үтэжүүлгэ хэгдээ. Энэнь 1938 онойхиһоо 16 дахин ехэ байна.Ороной олохон районуудай таряашад тарилгын буртаг үбһэ түүхэ гээшые мэдэдэггүй.

Арадай хүсэл оролдолгые нэгэдүүлэн, алдарта хэрэг бүтээлгэдэ коммунистнуудай зоригжуулжа байһаниинь энэ орон дотор хаа хаанагүй харагдана. Олон миллион хүнүүд эрэшэ зоригтой ажалаараа шэнэ, социалис Венгрие байгуулна.

М. Домогацких.

Будапешт.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1963 оной июнийн 7.

ХИЛЫН СААНАҺА

Түрэл ороноо бусахаяа мордобо

БУХАРЕСТ, июнийн 5. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. В. Подгорный түрүүтэй КПСС-эй партийна хүдэлмэрилэгшэдэй делегаци РРП-гэй дүй дүршэлтэй танилсаад, мүнөөдэр түрэл ороноо бусахаяа мордоо.

Арадай ехэ хуралай һунгалтые угтуулан

УЛААН-БААТАР, июнийн 5. (ТАСС). Арадай Ехэ Хуралай болон нютагай хуралнуудай һунгалтануудта бэлэдхэхэ кампани бүхы Монгол орон дотор боложо байна. Эдэ һунгалтанууд 1963 оной июнийн 9-дэ үнгэргэгдэхэ юм.

Арадай Ехэ Хуралай мүнөөнэй һунгалтын үедэ 270 кандидат һунгагдаха гээд һунгуулиин түбэй комиссиин түрүүлэгшэ МНРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүндэ кандидат Н. Лувсанравдан ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэһэн байна. Һунгалтын болоходо Арадай Ехэ Хуралай депутадуудай 77 процентнь шэнээр һунгагдаха байна. МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цыденбал, МНР-эй Ажалай баатарнууд, жиирэй хүдэлмэришэд—малшад, врачнууд болон багшанар кандидадуудай дунда бии.

Һунгалтын урда тээхи кампанида 15 мянга гаран агитатор хабаадана. Социализм байгуулгада республикын ажалшадай туйлаһан амжалтанууд тухай тэдэнэр һунгагшадта хөөрэжэ үгэнэ. Депутадта кандидадууд бүхы орон доторoo һунгагшадтаяа уулзаа. Эдэ уулзалганууд арадай болон партиин бата бэхи нэгэдэлтэй байһые, золтой жаргалтай ерээдүйдөө монгол арадай этигэн найдадаг байһые харуулаа.

Ажалай угаа ехэ дэбжэлтын оршон байдалда МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай болон нютагай хуралнуудай һунгалтануудта бэлэдхэл боложо байна гээд Н. Лувсанравдан хэлээ. Ороной малшад республикынгаа гүрэнэй ажахынууд болон хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдтэ 7 миллион толгой залуу мал тэнжээжэ байна. Энэ хадаа нёдондонойхидо орходоо 0,5 миллион толгойгоор олон юм. Таряашад орооһото тарилгые гол түлэб дүүргээ. Промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд энэ жэлэй түрүүшын 4 һарын үйлэдбэриин даалтабарие дүүргээ.

Фидель Кастрын хэлэһэн ү...

ГАВАНА, июнийн 5. (ТАСС). Советскэ Союзда түүхэтэ аяншалга хээд һаяхан бусажа ерээд байһан Кубын революциин вождь Фидель Кастрын үгэ хэлэхые сүлөөтэ аралай бүхы арад ехээр хүлеэжэ байгаа.

Июнийн 4-нэй үдэшэ Кубын радиогой болон телевидениин бүхы станцинууд нэгэдүүлэн холбогдоо. Дамжуулгын хэгдэһэн Гаванын телестудинуудай нэгэндэ Кубын Республикын президент Освальдо Дортикос, Социалис революциин Нэгэдэмэл партиин Национальна хүтэлбэриин, Кубын Революционно правительствын гэшүүд, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэнэр, Кубын болон тадаадын оронуудай журналистнууд суглараа. Кубын Республикадахи советскэ элшэн сайд А. И. Алексеев сугларатшадай дунда байлсаа.

Үдэшын 9 час болохоёо байхада Фидель Кастро студида ерээ. Революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй майорой юрын хубсаһа үмдэнхэй тэрэ телевизорнуудэй экрануудта харагдаа. Совет арад тухай, революционно Кубын түлөөлэгшэдые тэдэнэй хани халуунаар угтаһан тухай Фидель Кастро сэдьхэл хүдэлгэмөөр хэлэһэн байна.

Советскэ Союз тухай һайн ойлгомжотой болохын тулада имагтал тоонуудые мэдэхэ гээшэ үшөөл дутамаг гээд Кастро хэлээ. Бүхы юумые өөрынгөө нюдөөр хараха хэрэгтэй. Имагтал хараад байхадаа, КПСС-эй XXII съездын хараалһан программа дүүргэгдэхэһээ гадна, үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ ойлгожо болохо байна.

Экономическа зорилгонуудые шиидхэлгэ тон шухала удха шанартай гэжэ Советскэ Союзда тоолодог гээд онсолон тэмдэглэхэ зуураа, Фидель Кастро иигэжэ заагаа. Гэхэтэй хамта, экономикые хүгжөөлгэдэ Кубын революционернүүдэй үшөөл бага оролдолго гаргадаг байһыень шаналхаар. Экономикые хүгжөөхэ тухай СССР-тэ бултадаа, хамагай түрүүндэ Коммунис парти ехэ оролдолго гаргадаг гээд тэрэ тэмдэглээ.

Советскэ Союзда томо шэнэ барилгануудай хэгдэжэ байһые хараһан тухайгаа, Сибириин гидроэлектростанцинууд тухай, совет хүдөө ажахын хүгжэлтэ тухай Фидель Кастро дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Кубада социализм байгуулха дотоодын зорилгонуудые шиидхэхэдээ совет дүй дүршэлые хэрэглэхэ шухала байһан тухай тэрэ нэгэтэ бэшэ заадаг байба.

Советско-кубинска харилсаануудай асуудал тухай хэлэхэдээ Фидель Кастро иигэжэ заагаа. СССР-тэ аяншалгынгаа үрэ дүнгүүдээр Кубын делегаци ехээр һаналаа ханаһан байна. Тус аяншалга ехэ туһатай байгаа. Бидэнэр угаа ехэ дүй дүршэлтэй боложо ерээбди гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Кубаһаа Советскэ Союзай худалдан абадаг саахарай сэн Советскэ Союзай үүсхэлээр дээшэлүүлэгдэһэн байгаа гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, Фидель Кастро иигэжэ хэлээ: энэ хадаа манай ороной экономикодо угаа ехэ туһаламжа болоно гээшэ. Кубада дуратай, тэрээндэ талархадаг байһанаа совет хүнүүд өөһэдынгөө бодото хэрэгүүдээр элирхэйлэн харуулна гээд Фидель Кастро мүн лэ тэмдэглээ.

Н. С. Хрущевтой хөөрэлдэхэдөө, Кубын экономикын элдэб олон асуудалнуудые бидэнэр зүбшэн хэлсэһэн байнабди гээд Фидель Кастро үргэлжэлүүлэн хэлээ. Хүдөө ажахын талаар угаа ехэ дүй дүршэлтэй Хрущев саахарай тростник хуряадаг машина байгуулха хэрэгтэ ехээр һонирхоһон байна. Иимэ машина бүтээлгэ саахар абалга хүгжөөхэ гол асуудал шиидхэхэ байна бшуу.

Кубын уласхоорондын байдал тухай хэлэхэдээ, Фидель Кастро иигэжэ тэмдэглээ. США-гай зүгһөө Кубада эсэргүүгээр эзэрхэг түримхэй добтолго хэхэ аюул хүсэд зайсуулагдаагүй. Империализмын бии байһан лэ сагта иимэ аюул бии зандаа үлэхэ. Зүгөөр хүсэнүүдэй тэнсүүри хубилаа гээд тэрэ саашань хэлээ. Социалис лагериин оронуудай хүсэ шадалай ургаха тудам энэ аюул бага болоно. Кубада эсэргүүгээр добтолон орохо гээшэ ямар удхатайб гэжэ империалистнууд яһала... нэ гээд Кастро онсо...

Бүхы арсалдаата... зүбшэн хэлсэхэ ... харилсаагаа гурим... байһанаа Фидель К... мэдүүлһэн байна.

Н. С. Хрущевтой ... хайгаа Кубын рев... нилээд дэлгэрэнгы... дэб олон асууда... тэрээнтэй һайса з... гээд тэрэ хэлээ. ... сэн, эршэ зоригтой... сэдьхэлтэй хүн, ... оролдосотой һайн ... рэ революционно т... дүй дүршэлтэй, ... баяжуулагдаһан ... эрдэмтэй. Худ... һоо пролетарска ... лэгшэ хүрэтэр то... ябажа гараа. Дотоо... хоорондын асууда... социалис лагериин ... далнууд тухай Х... оролдолго гаргад... Кастро хэлээ. Эн... аша туһада зори... ажалладаг, ерээд... жолжо үзэдэг хү... аршалан хамгаал... яаралтайгаар т... ядерна дай һужа... тэмсэхэ асуудал... ехэ анхаралтайгаа... Хрущев — агуу... шэ, империализм... руушааагша мүн ... ро мэдүүлээ.

Һанамжануудаа ... хоорондын комму... нэгэдэлые бэхижүү... һан тухай үгын... дель Кастро онсол... намжанууда мэдэ... асуудалнуудые ... зам болоно гээд т...

Бидэнэр, комму... хүби заяан бүхы ... риин хүби заяанти... дэнэр зүб зам ... Фидель Кастро хэл...

МОТ-ой генеральна конференциин 47-дохи сесси

ЖЕНЕВЭ, июнийн 5. (ТАСС). Ажалай уласхоорондын организациин (МОТ) генеральна конференциин 47-дохи сесси нацинуудай ордоной ехэ зал соо мүнөө үглөөгүүр нээгдээ. МОТ-ой гэшүүн байһан 108 ороной делегаци, ООН-ой түсхай эмхи зургаанууд, уласхоорондын бусад организацинуудай түлөөлэгшэд, ажаглагшад, журналистнууд заседанида хабаадалсана. Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай бүлэг түлөөлэгшэд делегадуудай дунда бии. Тэдэниие ВФП-гэй генеральна секретарь Луи Сайян толгойлно.

А. П. Волков түрүүтэй СССР-эй делегаци, С. А. Слипченко түрүүтэй УССР-эй делегаци, А. Е. Гуринович түрүүтэй БССР-эй делегаци сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсана. ВЦСПС-эй секретарь Л. Н. Соловьев совет профсоюзуудые түлөөлнэ.

Ажалай уласхоорондын организациин уставай ёһоор конференциин хүдэлмэридэ хабаадаһан орон бүхэнэй делегаци правительствын, профсоюзуудай болон эзэд баяшуулай түлөөлэгшэдһөө, тэрэшэлэн МОТ-ой гэшүүн оронуудай техническэ советнигүүдһээ бүридэдэг юм.

Ажалай уласхоорондын организациин программа болон байгуулламжа тухай МОТ-ой генеральна директор Морсын элидхэл сесси дээрэ зүбшэн хэл... һанамжа, дурадхал... хэбэринүүд батал... Мүн бусад хэдэн ... түсхайлбал. ажала... хоорондын хэлсээ... намжа, дурадхалну... болгохо тухай, пр... лон эмхи зургаану... рые сахиха тухай ... тухай, МОТ-ой бэ... хэлнүүд болон мэд... легадууд хаража ...

МОТ-ой захиргаа... рүүлэгшэ А. Паро... гээ. Конференци... Нигериин ажалай ... М. Джонсон һунга...

Йемендэ болоһон ушар

КАИР, июнийн 5. (ТАСС). Йеменэй болон ОАР-ай сэрэгүүд Йеменэй зүүн-хойто хилэ дээрэ буу зэбсэг болон һомо хэрэгсэлнүүдые шэрэжэ ябаһан автомашинануудай колонные үсэгэлдэр баряа. Республиканска ёһо гуримда эсэргүүсэн хархис этэгээдүүдэй ябуулга хэжэ байһан Йеменэй районуудай нэгэндэ энэ колонно Сау... ошожо ябаһан бай... даанай болоходо, ... үсадхагдаһан, 5 ... жа абтаһан бай... хэблэл мэдээсэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Австриин правительствын зүгһөө дээдэ һургуулинууд тушаа анхаралгүйгөөр хандадаг байһыень буруушаан, Венэ городой студентнэр һуумал забастовко хэбэ.

Вотавафото—ТАСС-ай фото.

Редактор Ц. О...

Манай адрес, телефон...

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. У... ца ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора — 23-67, ... — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретар... отделов: сельскохозяйственного производства ... жизни — 47-59, 35-14, промышленного произв... ной жизни — 48-89, 33-61, коррек торская — 35-9...

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: ... — 24-74, советского строительства и быта — 34-... ров и писем — 25-41, 38-30, информации — 32-74 ... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства ... Бурятской АССР.

Н00443.